សង្គីតិកថា

ឧបត្ថម្ភការសិក្សាធម្មវិន័យ ថ្នាក់ទោ

UNNALOM DHAMMA SHOP

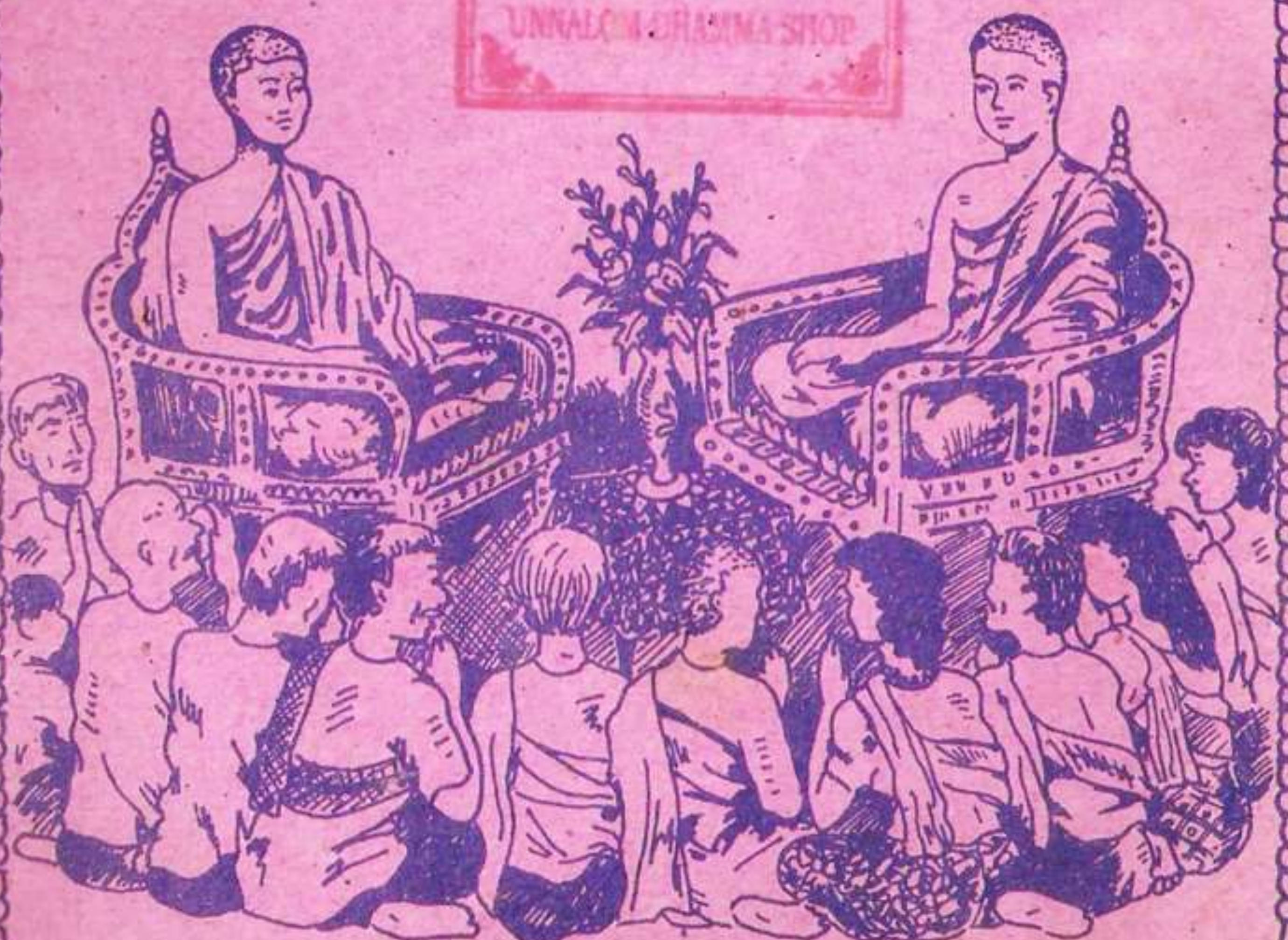

ផ្សាយចេញពី

www.haotrai.com

ចែកជាធម្មទានដោយ

MEKONGNET
CONNECTING YOU ALL

ANANA
Computer
Trusted Service & Quality

សង្គីតិកថា

សង្គីតិ

ពាក្យថា "**សង្គីតិ**" ប្រែថា "ដោតក្រង" ក្នុងទីនេះសំដៅយកការដោតក្រងនូវកម្រងធម៌វិន័យ គឺរៀបរៀងផ្ទៀងផ្ទាត់ធម៌វិន័យ ឱ្យមានរបៀបរៀបជាពួក ជាក្រុម ជាបែបផែន ឬការប្រជុំផ្ទៀងផ្ទាត់ព្រះត្រៃបិដកពុទ្ធវចនៈឱ្យត្រឹមត្រូវត្រង់មិនឱ្យល្មៀងឃ្លៀងឃ្លាតខុសអំពីបែបដើម ។

សង្គីតិ នឹងហៅថា **សង្គាយនា** ក៏បាន ជាលំអានដែលព្រះថេរៈទាំងឡាយលោកនិយមធ្វើជាលំដាប់លំដោយតគ្នាមក ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដ៏ធំទូលាយដល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ព្រះថេរានុត្ថេរៈទាំងឡាយ អ្នកប្រជុំគ្នាធ្វើសង្គាយនានោះ លោកហៅថា "**សង្គីតិការចារ្យ**" ឬ "**សង្គាហការចារ្យ**" ។

បឋមហេតុនៃសង្គីតិ

សង្គីតិ ឬ **សង្គាយនា** នេះ កាលព្រះមុនិន្ទសម្ពុទ្ធទ្រង់គង់ធរមាននៅឡើយ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរជាអគ្គសាវ័កបានប្រារព្ធផ្តើមឡើងមុនដំបូងបង្អស់ ដូចមានប្រវត្តិពោលទុកថា កាលព្រះសម្ពុទ្ធម្ពុជភពទ្រង់ប្រថាប់ក្នុងឧព្ភតក-សណ្ឋាគាររបស់មល្លក្សត្រទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះព្រះសាស្តាទ្រង់មានព្រះតម្រាស់ត្រាស់ហៅព្រះសារីបុត្តមកឱ្យសំដែងធម៌ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ព្រះសារីបុត្តក៏ប្រារព្ធដល់រឿងនិគ្រន្ថនាដបុត្រជាគណាចារ្យ ដែលធ្វើកាលកិរិយា

ក្ស័យជីវិតទៅ ពួកសាវ័កសិស្សដែលនៅឯក្រោយ ដោយអំណាចលទ្ធិទិដ្ឋិយោបល់យល់ផ្សេងគ្នា ក៏បែកខ្ញែកគ្នាជាពួកប័ក្ស ព្រោះមានៈទិដ្ឋិរៀងខ្លួន. ហើយព្រះសារីបុត្តលោកក៏សំដែងសង្គីតិសូត្ររៀបរៀងព្រះធម៌វិន័យឱ្យមានពួកក្រុម វគ្គ ឃ្លា ឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយស្តាប់ ។ ព្រះសាស្តាចារ្យ ទ្រង់ត្រាស់សរសើរ ព្រមទាំងទ្រង់យល់ស្របតាមជាមួយផង តែព្រះសារីបុត្តលោកមិនទាន់បានរៀបចំចាត់ចែងធ្វើនៅឡើយ លោកក៏បរិនិព្វានមុនព្រះសាស្តាទៅ ។ ដំណាមកខាងក្រោយ ដំណើរការណ៍នោះ ក៏បានជាតម្រាយដល់ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះមហាកស្សបជាដើម ដែលបានរៀបចំចាត់ចែងធ្វើបឋមសង្គាយនា ក្នុងគ្រាអបរកាលនៃពុទ្ធបរិនិព្វាន ព្រមទាំងបានជាបែបយ៉ាងដល់ពួកបច្ឆាជនតាជន ជំនាន់ក្រោយតៗ មក ។

សង្គីតិការណ៍

ហេតុដែលនាំបណ្តាលឱ្យព្រះថេរានុត្ថេរៈទាំងឡាយ ប្រជុំគ្នាធ្វើសង្គាយនារាល់លើករាល់គ្រា មិនមែនជាការធ្វើដោយឥតហេតុការណ៍កើតឡើងនោះទេ គឺទាល់តែមានហេតុការណ៍ណាមួយ កើតឡើងជាទំនងនាំឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាវៀវរោយ ទើបធ្វើឡើង ។

ហេតុដែលនាំឱ្យធ្វើសង្គាយនានោះ បើរួមមកមាន ៣ យ៉ាងគឺ

១- ព្រោះអលជ្ជីបុគ្គលពោលពាក្យចំរូងចំរាស ឬល្មើសចំពោះធម៌វិន័យ

២- ព្រោះសេចក្តីចូលចិត្តខុស យល់ឃើញខុស ប្រតិបត្តិខុស ចំពោះ

ធម៌វិន័យ ។

៣- ព្រោះមានបំណងនឹងឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាឋិតថេរ រុងរឿងជានិច្ច អស់កាលយូរអង្វែង ។

កាលបើមានការធ្វើសង្គាយនារួចស្រេចហើយ អាចបុចប្រយោជន៍ ឱ្យដល់ពួកគណៈ ពុទ្ធិកជននឹងព្រះពុទ្ធសាសនាតាមសមគួរ ។

ឯផលប្រយោជន៍នៃការធ្វើសង្គាយនានោះ មាន ៣ យ៉ាង ប្រហែល គ្នានឹងហេតុ ដែលនាំឱ្យធ្វើសង្គាយនាដែរគឺ :

១- កំចាត់បំបាត់ឬការពាររាំងរាអលជ្ជីបុគ្គលបាន ។

២- ធ្វើសេចក្ដីយល់ឃើញឱ្យត្រូវគ្នា នឹងប្រតិបត្តិឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាម ព្រះធម៌វិន័យ ។

៣- ធ្វើព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យឋិតថេរចេរកាលរុងរឿងតទៅអស់កាល យូរ ឬអាចញុំាងព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យរីកទូលាយសាយចេញទៅគ្រប់ដឹបទំបាន ។

ការប្រជុំធ្វើសង្គាយនា អាចឱ្យផលប្រយោជន៍យ៉ាងដូច្នេះ បានជាព្រះ ថេរៈទាំងឡាយ លោកនិយមធ្វើរៀងដរាបតៗគ្នាមកតាមកាលសម័យ ។

ក្នុងសម័យមុនៗ មក ភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនមណ្ឌលនេះ បានសិក្សារៀនសូត្រព្រះពុទ្ធវចនៈទ្រទ្រង់ចាំទុកមកដោយមាត់ កាលបើបែក ខ្ញែកគ្នា ទៅនៅនាខេត្ត ឃុំ និគម ជនបទ ឆ្ងាយៗ ពីគ្នា យូរៗ ទៅអាចនឹង មានល្បៀងឃ្លៀងឃ្លាតវិរាតពីគ្នាបាន ក៏ដោយហេតុដែលនៅក្នុងពួកបក្ស គណៈ

និកាយផ្សេងៗ គ្នា រមែងមានសេចក្តីយល់ឃើញសេចក្តីចូលចិត្តខុស នឹងការប្រតិបត្តិក៏ទីទៃ ផ្សេងគ្នាដោយឡែកពីគ្នាទៅ ឬពុំនោះសោតទេក៏មានពួកអលជ្ជីបុគ្គល គ្មានសេចក្តីអៀនខ្មាស ប្រព្រឹត្តផ្តេសផ្តាស បង្កើតលទ្ធិថ្មីឡើង ។ កាលបើមានយោបល់យល់ខុសគ្នាជាហេតុបណ្តាលឱ្យប្រតិបត្តិខុសគ្នា កាលបើប្រតិបត្តិខុសគ្នា ជាហេតុធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនា ឆាប់រៀវរោយ ខ្សោយកម្លាំង សាបរលាបសូន្យវិនាសទៅ ។ ដើម្បីកែប្រែប្រាប់ប្រុងឱ្យចុះសំរុងត្រូវរបៀបគ្នាជាបែបមួយ លោកទើបប្រជុំគ្នា សាកសួរទៅវិញទៅមក បើប៉ែកខាងណាចុះរបៀបគ្នាច្រើនជាង ក៏ប្រកាន់យកជាត្រឹមត្រូវ ហើយស្រុះស្រួលបបួលគ្នាទ្រទ្រង់ទុក ប្រតិបត្តិតទៅទៀត ព្រោះហេតុដូច្នោះ **សង្គីតិ** នេះទើបលោកប្រែម្យ៉ាងទៀតថា "**បណ្ណញ**" ដោយសេចក្តីក៏គឺការប្រជុំគ្នាសូត្រសួរទៅវិញទៅមក ប៉ែកខាងណាបានសូត្រទៅហើយ ខុសពីក្រុមជំនុំច្រើន ក៏ត្រូវចូលចិត្តថាខាងនោះខុស មិនត្រូវប្រកាន់យកជាការត្រឹមត្រូវប្រតិបត្តិតទៅទៀតឡើយ ត្រូវបដិសេធចោល ព្រោះបានចាំទុកមកដោយការល្មៀងឃ្លៀងឃ្លាតអំពីបែបដើម ។

❋❋❋❋❋

បឋមសង្គីតិការណ៍

(ហេតុដែលនាំឱ្យធ្វើបឋមសង្គាយនា)

នឹង

បឋមសង្គីតិ

កាលព្រះមុនិន្ទសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់បានត្រាស់ដឹងអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ព្រះអង្គបានទេសនាព្រះធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ ប្រោសបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុហើយទ្រង់យាងទៅកាន់ចារិកក្នុងនិគមជនបទរាជធានីផ្សេងៗ ប្រកាសពុទ្ធសាសនធម៌ប្រោសវេនេយ្យនិករទាំងឡាយ តាមសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធអធ្យាស្រ័យដរាបដល់ព្រះជន្មាយុគំរប់ ៨០ ព្រះវស្សា ក្នុងបច្ឆិមពោធិកាលទ្រង់ទូន្មានសុភទ្ទបរិញ្វជក ដែលជាបច្ឆិមវេនេយ្យពុទ្ធសាវ័កឱ្យមានសទ្ធាជ្រះថ្លា រួចទ្រង់ប្រទានបព្វជ្ជានឹងឧបសម្បទាជាឯហិភិក្ខុស្រេចហើយ ស្ដេចក៏រំលត់ខន្ធបរិនិព្វានទៅ នៅក្នុងចន្លោះសាលព្រឹក្សទាំងគូក្នុងសាលវនោទ្យាននៃមល្លក្សត្រទាំងឡាយ ជិតក្រុងកុសិនារារាជធានី នាឆ្នាំម្សាញ់នព្វស័ក នៅក្នុងគិម្ហរដូវ ថ្ងៃអង្គារពេញបូណ៌មីខែពិសាខវេលាទៀបភ្លឺស្វាង ។ វេលានោះមានព្រះអនុរុទ្ធត្ថេរជាប្រធានក្នុងទីនោះ ។ សម័យនោះ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរជាថេរៈមានវស្សាយុកាលចាស់ជាងព្រះសង្ឃទាំងពួងប្រមាណ ៧ សែនអង្គបណ្ដាដែលមកប្រជុំគ្នា. តែក្នុងវេលាដែលស្ដេចរំលត់ខន្ធបរិនិព្វាននោះ ព្រះ

មហាកស្សបត្ថេរពុំបានមកប្រជុំក្នុងទីនោះទេ លោកកំពុងនិមន្តតាមផ្លូវ មក អំពីនគរបាវ៉ាជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារ ប្រមាណ ៥០០ រូប បំណងនឹងទៅ គាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលលោកនិមន្តមកដល់ពាក់កណ្តាលផ្លូវ បានឈប់ សំរាកនៅក្រោមដើមព្រឹក្សាមួយដើម ក៏ជួបនឹងអាជីវកម្នាក់កំពុងធ្វើដំណើរ មកអំពីក្រុងកុសិនារា លោកកក៏សាកសួរពតិមានអំពីព្រះបរមគ្រូ លុះបាន ជ្រាបថា ស្តេចរំលត់ខន្ធ បរិនិព្វានកន្លង **៧ ថ្ងៃ**ទៅហើយ រាប់ពីថ្ងៃនេះទៅ បណ្តាពួកភិក្ខុដែលមាននៅក្នុងទីនោះ **អង្គណា**ដែលមិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ នៅឡើយ ក៏សោកសៅបរិទេវនាការអាឡោះអាល័យចំពោះព្រះភគវ៉ា អង្គ ណាដែលប្រាសចាករាគៈហើយ ក៏អត់សង្កត់ទៅបាន ដោយការពិចារណា ធម្មតាលោកថាសង្ខារទាំងពួងមិនទៀងទេ ។ ក្នុងខណៈនោះ មានភិក្ខុមួយ រូបឈ្មោះសុភទ្ទៈ បួសឯចាស់ ដែលធ្លាប់ព្ធនាមមកថា សុភទ្ទវុឌ្ឍបព្វជិតនៅ ក្នុងចំណោមនោះដែរ បាននិយាយទៅរកភិក្ខុទាំងនោះថា "លោកដ៏មានអាយុ ទាំងឡាយ ! លោកទាំងឡាយ កុំសោកស្តាយព្រះមហាសមណគោតមនោះ ឡើយ ព្រះអង្គបរិនិព្វានទៅស្រួលហើយ. ពេលនេះយើងទាំងអស់គ្នា ឈ្មោះ ថាផុតស្រលះហើយអំពីសមណគោតមនោះ កាលព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅ ច្រើនតែចាំបៀតបៀនស្តីពោលបន្ទោសយើងរាល់គ្នាថា របស់នេះគួរ របស់នេះ មិនគួរ. ចេះតែហាមប្រាមបញ្ញត្តច្បាប់ បែបនេះ បែបនោះ មិនឈប់ឈរសោះ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ យើងទាំងឡាយមុខជាបានសេចក្តីសុខហើយ. យើង

ប្រាថ្នានឹងធ្វើនូវអំពើណា យើងក៏នឹងអាចធ្វើនូវអំពើនោះបាន គ្មាននរណាហាមឃាត់ទៀតទេ" ។ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរនិមិត្តតែបានឮនូវពាក្យអស់នេះហើយ ក៏កើតសេចក្ដីសង្វេគស្លុតព្រះទ័យថា "ឱ! ព្រះបរមសាស្ដាដ៏ទ្រទ្រង់នូវព្រះមហាននគុណ ! ស្ដេចរលត់ខន្ធបរិព្វានទៅ មិនទាន់បានយូរប៉ុន្មានអស់រយៈពេលកាលត្រឹម ៧ ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ មកមានអលជ្ជីបាបជនពោលចំរូងចំរាស ចំពោះព្រះធម៌វិន័យបានយ៉ាងដូច្នេះទៅហើយ" តែលោកនឹងលើកឡើងនិយាយក្នុងពេលនោះ ក៏ឃើញថាមិនសមគួរ. ទើបលោកនាំភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារទាំងនោះ ទៅថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធសរីរៈ ព្រមទាំងថ្វាយព្រះភ្លើងផង ។ កាលរួចកិច្ចថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះពុទ្ធសរីរៈហើយ ទើបលោកប្រារព្ធនូវការធ្វើសង្គាយនាដោយអាស្រ័យហេតុ ២ ប្រការ (ពោលចំពោះតែរឿងសំខាន់ៗ) គឺ :

១- រលឹកដល់ពាក្យរបស់សុភទ្ទវុឌ្ឍបព្វជិត ដែលពោលពាក្យចំរូងចំរាសចំពោះព្រះធម៌វិន័យ បើបណ្ដែតបណ្ដោយយូរទៅ ព្រះសទ្ធម្មមុខជាអន្តរធាន. កាលបើព្រះសទ្ធម្មតាំងនៅមាំ ក៏ទុកដូចជាតួអង្គព្រះបរមគ្រូគង់ព្រះជន្មនៅដែរ ។

២- រលឹកដល់ឧបការគុណរបស់ព្រះដ៏មានបុណ្យ ដែលមានលើខ្លួនលោក ដូចទ្រង់បានប្រទានសំពត់សង្ឃាដីរបស់ព្រះអង្គដល់លោក. ព្រមទាំងបានលើកដំកើងលោកទុកក្នុងឋានៈ ថាជាអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងនៅស្មើដោយព្រះអង្គជាដើម ។

កាលប្រារព្ធហេតុទាំងនេះឡើងហើយ ទើបប្រកាសសេចក្ដីត្រិះរិះរបស់លោក ព្រមទាំងពណ៌នារឿងរ៉ាវតាំងតែពីដើម ឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយបានជ្រាប ហើយណែនាំព្រះសង្ឃឱ្យមានសេចក្ដីឧស្សាហ៍ខ្មីឃ្មាត ក្នុងកិច្ចធ្វើសង្គាយនាថែមទៀត ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក៏ទទួលតាម ទើបអារាធនាសុំឱ្យព្រះថេរៈជ្រើសរើសព្រះសង្ឃ ដែលនឹងត្រូវចូលទៅប្រជុំធ្វើសង្គាយនា ។ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរក៏ជ្រើសយកព្រះសង្ឃ សុទ្ធតែព្រះអរហន្ដាខីណាស្រព ដែលទ្រទ្រង់នូវបដិសម្ភិទា ៤ នឹងអភិញ្ញា ៦ ជាភិក្ខុសង្ឃបានទទួលនូវឯតទគ្គដ្ឋានអំពីសំណាក់ព្រះសាស្ដា បានចំនួន ៤៩៩ អង្គមិនទាន់បានបង្គ្រប់ជា ៥០០ អង្គឃ្លីតនៅចន្លោះ ១ អង្គ ដើម្បីទុកឱកាសដល់ព្រះអានន្ទ ។ ឯការណ៍ដែលមិនជ្រើសព្រះអានន្ទបង្គ្រប់ចំនួនក្នុងវេលានោះក៏ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ២ ប្រការគឺ

១- ដើម្បីការពារបរប្បវាទថា ជ្រើសយកដោយយល់មុខ ព្រោះព្រះអានន្ទជាព្រះអានុជ ហើយជាឧបដ្ឋាកជិទិតរបស់ព្រះសាស្ដា ទាំងនៅជាសេខបុគ្គលទៀតផង ។

២- ដើម្បីទុកឱ្យសង្ឃជ្រើសយក ទោះជាយ៉ាងណា ក៏ចោល ព្រះអានន្ទមិនបាន ព្រោះព្រះអានន្ទប្រាកដថា លោកជាឃ្លាំងនៃព្រះសទ្ធម្មចេះចាំនូវពុទ្ធវចនៈច្រើន រហូតបានទទួលនូវឯតទគ្គដ្ឋាន អំពីសំណាក់ព្រះសាស្ដា បើវៀរព្រះអានន្ទចេញហើយ ការសង្គាយនាក៏នឹងសំរេចទៅពុំបាន ។

កាលបើព្រះមហាកស្សបមិនជ្រើសព្រះអានន្ទដូច្នេះ ព្រះសង្ឃក៏

អារាធនាសុំឱ្យលោកជ្រើសព្រះអានន្ទបញ្ចូលជាមួយផង។ កាលបើបានឱកាសដូច្នេះហើយ ទើបព្រះមហាកស្សបជ្រើសព្រះអានន្ទបញ្ចូលបង្គ្រប់ជាចំនួន ៥០០ អង្គបរិបូណ៌ ។ លុះជ្រើសព្រះសង្ឃរួចស្រេចហើយ ក៏ប្រឹក្សាគ្នារកទីនឹងធ្វើសង្គាយនា. ទីបំផុតបានមូលមតិគ្នាថានឹងទៅធ្វើក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ព្រោះក្រុងនោះ ជាទីបរិបូណ៌ដោយសេនាសនៈ នឹងគោចរគ្រាម ការសង្គាយនានឹងប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួល ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាកស្សបសូត្រអនុស្សាវនៈដោយញត្តិទុតិយកម្មវាចា ហាមភិក្ខុសង្ឃក្រៅអំពីដែលទៅធ្វើសង្គាយនានេះ មិនឱ្យចូលទៅគង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះឡើយ. ព្រោះសង្គាយនានេះ ជាថាវរកម្ម ក្រែងនឹងមានវិនាសភាគបុគ្គលចូលទំនាស់ នាំមិនឱ្យសំរេចទៅបាន។ កាលនៅកន្លះខែទៀតនឹងដល់ថ្ងៃចូលព្រះវស្សា. ភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ក៏និមន្តចេញទៅក្រុងរាជគ្រឹះ បំបែកគ្នាជាពីរផ្លូវ គឺព្រះមហាកស្សប នាំព្រះសង្ឃ ២៥០ អង្គ ទៅតាមផ្លូវមួយ. ព្រះអនុរុទ្ធនាំ ២៤៩ អង្គទៅតាមផ្លូវមួយ ។

ដំណាលពីព្រះអានន្ទ. កាលស្រេចពិធីថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះពុទ្ធសរីរៈហើយ លោកក៏នាំយកបាត្រនឹងចីវររបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារនិមន្តទៅកាន់វត្តជេតពន ក្រុងសាវត្ថី ដែលជាទីគង់នៅនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគក្នុងកាលមុន ។ នៅវេលាដែលនិមន្តទៅនោះ ព្រះអានន្ទទៅជាវត្ថុមួយជាទីសោកសៅរបស់មហាជន ដែលនៅតាមជួរសងខាងនៃមគ្គាជាលំដាប់ដល់ក្រុងសាវត្ថី. លោកនិមន្តទៅដល់ទីណា ស័ព្ទសូរសំឡេងទង្គិះខ្សឹក

ខ្សួលរំជួលចិត្តនៃមហាជន ដែលសោកស្តាយអាលោះអាល័យព្រះដ៏មានបុណ្យ ក៏លាន់ឮកងរំពងឡើងក្នុងទីនោះដូចជាក្នុងថ្ងៃដែលស្តេចរំលត់ខន្ធ បរិនិព្វាន នោះឯង. ព្រោះមហាជនទាំងនោះ ទើបនឹងបានដឹងដំណឹង ព្រះដ៏មានបុណ្យ អំពីព្រះអានន្ទ ។ ព្រះអានន្ទក៏លួងលោមមហាជនទាំងនោះ ឱ្យបានស្ងប់ស្ងាត់ ទៅវិញដោយមធុរៈធម្មីកថាដែលប្រកបដោយត្រៃលក្ខណ៍ គឺ **អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា** ។ កាលលោកនិមន្តដល់វត្តជេតពនហើយ ក៏បោសប្រាសសំអាតកុដិ ពុទ្ធសយដ្ឋានប្រតិបត្តិកិច្ចវត្តសព្វយ៉ាងឱ្យដូចជាកាលដែលព្រះអង្គគង់ជីវិតនៅ ដោយហេតុថា តាំងពីកាលដែលព្រះសយម្ភូញាណបរិនិព្វានទៅ. លោកឈរ នឹងអង្គុយហួសកំរិតពេក ក៏បណ្តាលឱ្យកើតអាពាធ ព្រឹកឡើងថ្ងៃជាគំរប់ពីរ លោកឆាន់ថ្នាំបញ្ចុះ ធ្វើឱ្យរាងកាយបានសុខសប្បាយស្រួលទៅវិញ ។ ក្នុងថ្ងៃ ជាគំរប់បី លោកបានចូលទៅកាន់ទីនិមន្តន៍របស់សុភមាណពមានព្រះចេតកត្ថេរ ជាបច្ឆាសមណៈ បានសំដែងសុភសូត្រក្នុងគម្ពីរទីឃនិកាយប្រោសសុភមាណព ហើយសូមហត្ថកម្មក្នុងការជុសជុលព្រះវិហារជេតពននឹងសុភមាណពនោះ ស្រេចហើយលោកក៏ត្រឡប់មកវត្តជេតពនវិញ. លុះដល់ថ្ងៃជិតចូលព្រះវស្សា ព្រះថេរក៏និមន្តទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ។

កាលទៅជួបជុំគ្រប់អង្គ ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះនោះហើយ ក៏ចូលទៅថ្វាយ ព្រះពរសុំហត្ថកម្ម នឹងព្រះចៅអជាតសត្តុរាជ ក្នុងការជួសជុលនូវព្រះមហា វិហារទាំង ១៨ កន្លែងដែលបែកបាក់ធ្លុះធ្លាយ ។ បានសម្រេចកិច្ចនេះ នៅក្នុង

ខែជាបឋម (អាសាធ) នៃអន្ទៅវស្សកាល (កាលចូលវស្សា) ដល់ខែជាគំរប់ពីរ (ស្រាពណ៍) ទើបព្រះថេរៈទាំងនោះនិមន្តទៅថ្វាយព្រះពរសុំទីប្រជុំធ្វើសង្គាយនាពុដ៏ទ្វារសត្តបណ្ណគុហា ខាងវេភារបព៌ត ។ ព្រះបាទអជាតសត្តុរាជក៏ទ្រង់ប្រើវិស្វករយ៉ាងចំណានឱ្យទៅចាត់ការកសាងមហាមណ្ឌបមួយយ៉ាងល្អល្អះ ត្រចះពណ្ណរាយ មានគ្រប់ទាំងគ្រឿងប្រដាប់ផ្សេងៗ ដូចធម្មាសនៈជាដឹមរួចស្រេចហើយ ក៏វេរថ្វាយព្រះសង្ឃតាមសេចក្ដីត្រូវការ ។ នៅតែ ១ថ្ងៃទៀត (ថ្ងៃ ១៥កើត ខែស្រាពណ៍) នឹងដល់ថ្ងៃដែលសង្ឃត្រូវប្រជុំធ្វើសង្គាយនាគ្រានោះព្រះសង្ឃទាំងអស់តឿនរំលឹកព្រះអានន្ទថា ម្នាលអាវុសោ ! ស្អែកនេះជាថ្ងៃដែលសង្ឃត្រូវប្រជុំគ្នាធ្វើសង្គាយនាហើយ ឯខ្លួនលោកនៅជាសេខ-បុគ្គល មិនសមគួរនឹងទៅកាន់ទីប្រជុំនោះឡើយ បើដូច្នេះលោកកុំប្រមាទត្រូវខំប្រឹងប្រែងធ្វើសមណធម៌ឡើង ។ ព្រះអានន្ទក៏ទទួលធ្វើតាម ក្នុងវេលាសន្ធ្យារាត្រីនោះ ព្រះអានន្ទប្រឹងផ្ចង់តម្រង់ស្មារតីដោយកាយគតាសតិកម្មដ្ឋានប្រារព្ធនូវសេចក្ដីព្យាយាមដ៏ខ្លាំងក្លា ដរាបដល់វេលាកន្លងផុតមជ្ឈិមយាមទៅហើយ ក៏នៅតែមិនបានសម្រេចធម៌ពិសេស. ទើបបានមកសញ្ជឹងនឹកដល់ព្រះពុទ្ធដីកាដែលព្រះសាស្ដាចារ្យត្រាស់ទំនាយទុកថាអាត្មាអញនឹងបានសំរេចធម៌ពិសេសក្នុងថ្ងៃដែលព្រះសង្ឃប្រជុំធ្វើសង្គាយនា ឯឈ្មោះថាព្រះវាចានៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយពុំមែនជាមានទោសទេ ក៏សេចក្ដីព្យាយាមដែលអាត្មាអញប្រារព្ធហើយនេះ ជ្រុលហួសពេក ទើបបានជាចិត្តរបស់អាត្មាអញរាយមាយ

យ៉ាងដូច្នេះ ។ កាលបើទឹកយ៉ាងនេះហើយក៏ចុះចាកចង្ក្រម លាងព្រះបាទរួចចូលទៅកាន់ទីលំនៅ ប្រារព្ធនឹងសឹងសំរាកបន្តិច ប្រាសកាយទៅលើគ្រែ ព្រះបាទទាំងគូទើបនឹងលើកឡើងផុតពីផែនដី ព្រះសិរមិនទាន់ដល់ខ្នើយនៅឡើយ ក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្តក្នុងចន្លោះនេះទៅ នៅក្នុងវេលាបច្ចូសសម័យ (ជិតភ្លឺ) ។ ព្រឹកឡើងជាថ្ងៃដែលព្រះសង្ឃចាប់ផ្ដើមធ្វើបឋមសង្គាយនា គឺថ្ងៃមួយរោច ខែស្រាពណ៍រាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានកន្លងមកបាន ៤ ខែ បើរាប់យកតែចំនួនថ្ងៃបានត្រឹមតែ ៣ ខែគត់ ព្រះអានន្ទក៏បាននិមន្តចូលទៅកាន់ទីប្រជុំជន។ លុះប្រជុំព្រមគ្រប់ព្រះអង្គហើយ ទើបព្រឹក្សាសង្ឃរកអ្នកដែលសមគួរនឹងទទួលធុរៈក្នុងការសង្គាយនា ហើយថាគួរនឹងសង្គាយនាបិដកណាមុនក្នុងបណ្ដាបិដកទាំងបី. ទីបំផុតក៏បានអនុម័តិដោយឯកច្ឆន្ទថា ព្រះមហាកស្សប. ព្រះឧបាលិនឹងព្រះអានន្ទ ទាំងបីអង្គនេះ ជាព្រះថេរៈត្រូវទទួលធុរៈក្នុងមុខការសង្គាយនា ហើយថាគួរនឹងសង្គាយនាវិន័យបិដកមុន ព្រោះព្រះវិន័យជាឫសគល់ ឬជាអាយុព្រះពុទ្ធសាសនា. បើព្រះវិន័យឋិតនៅដរាបណា ព្រះសាសនាក៏អាចឋិតនៅរុងរឿងដរាបនោះ. ទើបចាត់របៀបសង្គាយនា ដោយវិធីបុច្ឆាវិស្សជ្ជនាដូចតទៅនេះ :

ក- ព្រះមហាកស្សប ជាអ្នកបុច្ឆាព្រះវិន័យ. ព្រះសូត្រ. ព្រះបរមត្ថ ។

ខ- ព្រះឧបាលិ ជាអ្នកវិស្សជ្ជនាព្រះវិន័យ ។

គ- ព្រះអានន្ទ ជាអ្នកវិស្សជ្ជនាព្រះសូត្រ. ព្រះបរមត្ថ ។

គ្រានោះ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ បានប្រកាសឱ្យសង្ឃដឹងថា **សុណាតុ មេ អាវុសោ សង្ឃោ យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ អហំ ឧបាលឹ វិនយំ បុច្ឆេយ្យំ** "ម្នាលអាវុសោ ! សង្ឃចូរស្តាប់ខ្ញុំ បើសង្ឃីតិកម្មនេះ មានកាលគួរដល់សង្ឃហើយ ខ្ញុំគប្បីសួរព្រះវិន័យនឹងព្រះឧបាលិ" ។ ឯព្រះឧបាលិប្រកាសថា **សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ អហំ អាយស្មតា មហាកស្សបេន វិនយំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេយ្យំ** "បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចំរើន ! សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ បើសង្ឃីតិកម្មនេះមានកាលគួរដល់សង្ឃហើយ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ សួរព្រះវិន័យចំពោះខ្ញុំៗ ក៏ត្រូវដោះស្រាយ (ក្នុងកាលឥឡូវនេះ)" ។

ប្រកាសស្រេចហើយ ព្រះមហាកស្សប ក៏ផ្តើមបុច្ឆាព្រះវិន័យ នឹងព្រះឧបាលិៗ ក៏វិស្សជ្ជនាជាលំដាប់ហូរហែទៅ ។ ការបុច្ឆាវិស្សជ្ជនានេះ បានសួរនឹងឆ្លើយកែដល់ **វត្ថុ** គឺរឿង **និទាន** គឺហេតុនៃរឿង, **បុគ្គល** គឺអ្នកដែលជាដើមហេតុ, **បញ្ញត្តិ** គឺបញ្ញត្តិដែលទ្រង់តាំងទុកមុនដំបូង **អនុប្បញ្ញត្តិ** គឺបញ្ញត្តិដែលទ្រង់តាំងបន្ថែមឡើងខាងក្រោយ **អាបត្តិ** គឺទោសដែលប្រព្រឹត្តល្មើសចំពោះបញ្ញត្តិ **អនាបត្តិ** គឺមិនមានទោស ។

ព្រះវិន័យបែងចែកជា ២ វិភង្គ គឺ

១- **ភិក្ខុវិភង្គ** បានដល់វិន័យរបស់ភិក្ខុ ។

២- **ភិក្ខុនីវិភង្គ** បានដល់វិន័យរបស់ភិក្ខុនី ។

ការបុច្ឆា-វិស្សជ្ជនានោះ បានលើកយកវិន័យរបស់ភិក្ខុមកសំដែងមុន លុះចប់ហើយ ទើបបុច្ឆា-វិស្សជ្ជនាវិន័យរបស់ភិក្ខុនីតទៅទៀត ។ កាលព្រះឧបាលិ វិស្សជ្ជនាព្រះវិន័យចប់ហើយ លោករួបរួមចាត់ជាកណ្ឌៗ ដូចតទៅនេះ

ភិក្ខុវិភង្គមាន ៨ កណ្ឌ

១- បារាជិក ៤ សិក្ខាបទ ឈ្មោះថាបារាជិកកណ្ឌ ។

២- សង្ឃាទិសេស ១៣ សិក្ខាបទ ឈ្មោះថាតេរសកណ្ឌ ។

៣- អនិយត ២ សិក្ខាបទ ឈ្មោះអនិយតកណ្ឌ ។

៤- និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ៣០ សិក្ខាបទ ឈ្មោះនិស្សគ្គិយកណ្ឌ ។

៥- សុទ្ធិកបាចិត្តិយ ៩២ សិក្ខាបទ ឈ្មោះបាចិត្តិយកណ្ឌ ។

៦- បាដិទេសនីយ ៤ សិក្ខាបទ ឈ្មោះបាដិទេសនីយកណ្ឌ ។

៧- សេខិយវត្ត ៧៥ សិក្ខាបទ ឈ្មោះសេខិយកណ្ឌ ។

៨- អធិករណសមថៈ ៧ សិក្ខាបទ ឈ្មោះអធិករណសមថកណ្ឌ ។

រួមភិក្ខុវិភង្គ មាន ២២៧ សិក្ខាបទ ជាវិន័យរបស់ភិក្ខុ ។

ភិក្ខុនីវិភង្គមាន ៧ កណ្ឌ

១- បារាជិក ៨ សិក្ខាបទ ឈ្មោះបារាជិកកណ្ឌ ។

២- សង្ឃាទិសេស ១៧ សិក្ខាបទ ឈ្មោះសត្តរសកណ្ឌ ។

៣- និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ៣០ សិក្ខាបទ ឈ្មោះនិស្សគ្គិយកណ្ឌ ។

៤- សុទ្ធិកបាចិត្តិយ ១៦៦ សិក្ខាបទ ឈ្មោះបាចិត្តិយកណ្ឌ ។

៥- បាដិទេសនីយ ៧ សិក្ខាបទ ឈ្មោះបាដិទេសនីយកណ្ឌ ។

៦- សេខិយវត្ត ៧៥ សិក្ខាបទ ឈ្មោះសេខិយកណ្ឌ ។

៧- អធិករណសមថៈ ៧ សិក្ខាបទ ឈ្មោះអធិករណសមថកណ្ឌ ។

រួមភិក្ខុនីវិភង្គ មាន ៣៣១ សិក្ខាបទ ជាវិន័យរបស់ភិក្ខុនី ។

វិភង្គទាំងពីរនេះ ហៅរួមថា "**ឧភតោវិភង្គ**" ដូច្នេះក៏បាន ។

លំដាប់តទៅ លោកសង្គាយនា ខន្ធវត្តនឹងបរិវារវត្ត. លុះចប់ហើយទើបរួបរួមជាគម្ពីរ មាន ៥ គម្ពីរគឺ ១- គម្ពីរអាទិកម្ម. ២- គម្ពីរបាចិត្តិយ. ៣- គម្ពីរមហាវគ្គ. ៤- គម្ពីរចុល្លវគ្គ. ៥- គម្ពីរបរិវារ ។

គម្ពីរទាំង ៥ នេះ សរសេរជាអក្សរបំប្រួញ គឺ **អា.**, **បា.**, **ម.**, **ចុ.**, **ប.**, ។

គម្ពីរទាំង ៥ នេះ ជាព្រះពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ គឺព្រះបរមគ្រូទ្រង់បញ្ញត្តឡើងតមកខាងក្រោយ មានលោកអ្នកប្រាជ្ញជ្រៅជ្រះបានធ្វើអត្ថាធិប្បាយពង្រីកថែមឡើងទៀត ដើម្បីឲ្យសិក្ខាកាមកុលបុត្រក្នុងសាសនមណ្ឌលនេះ សិក្សាឆាប់យល់នឹងបានស្រួលដល់ការសិក្សាប្រតិបត្តិ ឯសេចក្តីដែលលោកបានអធិប្បាយទុកមកទាំងនោះ ឈ្មោះថាអដ្ឋកថា មានសំរាប់គម្ពីរ ៥ ដូច្នេះ ÷

គម្ពីរអាទិកម្ម មានអដ្ឋកថាឈ្មោះ **បឋមសមន្តប្បាសាទិកា** ។

គម្ពីរបាចិត្តិយ មានអដ្ឋកថាឈ្មោះ **ទុតិយសមន្តប្បាសាទិកា** ។

គម្ពីរមហាវគ្គ មានអដ្ឋកថាឈ្មោះ **តតិយសមន្តប្បាសាទិកា** ។

គម្ពីរចុល្លវគ្គ មានអដ្ឋកថាឈ្មោះ **ចតុត្ថសមន្តបាសាទិកា** ។

គម្ពីរបរិវារ មានអដ្ឋកថាឈ្មោះ **បញ្ចមសមន្តបាសាទិកា** ។

ព្រះវិន័យ ៥ គម្ពីរនេះ ចាត់ជាបិដកមួយឈ្មោះវិន័យបិដកចែកជាធម្មក្ខន្ធ មាន ២១.០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ ។

ព្រះវិន័យទាំងអស់មានអត្ថ ៣ ប្រការគឺ

១- **វិវិធនយត្តា** ព្រោះអត្ថថា មានន័យផ្សេងៗ ។

២- **វិសេសនយត្តា** ព្រោះអត្ថថា មានន័យដ៏វិសេស ។

៣- **កាយវាចានំ វិនយនតោ** ព្រោះអត្ថថា ជាគ្រឿងកាត់ ឬទូន្មាននូវកាយនឹងវាចា ។

អំណាចប្រយោជន៍នៃការបញ្ញត្តិវិន័យ

ព្រះវិន័យ ដែលព្រះបរមសាស្តាទ្រង់បញ្ញត្តឡើង ព្រោះទ្រង់មានព្រះពុទ្ធបំណងឱ្យបានទទួលនូវប្រយោជន៍ ១០ ប្រការ គឺ :

១- **សង្ឃសុដ្ឋុតាយ** ដើម្បីសេចក្តីល្អដល់សង្ឃ ។

២- **សង្ឃផាសុតាយ** ដើម្បីការនៅជាសុខស្រួលនៃសង្ឃ ។

៣- **ទុម្មង្កូនំ ភិក្ខូនំ និគ្គហាយ** ដើម្បីញាំញី ឬផ្ចុញផ្តាល់ពួកភិក្ខុដែលទ្រុស្តសីល (ឬបុគ្គលដែលគេប្រដៅក្រ) ។

៤- **បេសលានំ ភិក្ខូនំ ផាសុវិហារាយ** ដើម្បីការនៅជាសុខ

ដល់ពួកភិក្ខុដែលមានសីលជាទីស្រឡាញ់ ។

៥- **ទិដ្ឋធម្មិកានំ អាសវានំ សំវរាយ** ដើម្បីឃាត់ឃាំងនូវអាសវធម្មទាំងឡាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

៦- **សម្បរាយិកានំ អាសវានំ បដិឃាតាយ** ដើម្បីកំចាត់បង់នូវអាសវធម៌ទាំងឡាយក្នុងបរលោក ។

៧- **អប្បសន្នានំ បសាទាយ** ដើម្បីញ៉ាំងពួកជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លា ឱ្យជ្រះថ្លាឡើង ។

៨- **បសន្នានំ ភិយ្យោភាវាយ** ដើម្បីញ៉ាំងពួកជនទាំងឡាយដែលជ្រះថ្លាស្រាប់ហើយ ឱ្យរឹងរឹតតែជ្រះថ្លាឡើង ។

៩- **សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា** ដើម្បីញ៉ាំងព្រះសទ្ធម្មឱ្យឋិតថេរអស់កាលដ៏យូរ ។

១០-**វិនយានុគ្គហាយ** ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រះវិន័យ (៤ យ៉ាង គឺសំវរវិន័យ, បហានវិន័យ, សមថវិន័យ, និងបញ្ញត្តិវិន័យ. ។

លុះចប់ការសង្គាយនាព្រះវិន័យហើយ ព្រះឧបាលិក៏និមន្តចុះចាកធម្មាសនៈ ថ្វាយបង្គំវន្ទាភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយគង់នៅលើអាសនៈរបស់ខ្លួន ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ ប្រកាសឱ្យសង្ឃដឹងថា:

សុណាតុ មេ អាវុសោ សង្ឃោ យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ អហំ អានន្ទំ ធម្មំ បុច្ឆេយ្យំ "ម្នាលអាវុសោ! សង្ឃចូរស្តាប់ខ្ញុំ បើសង្ឃតិកម្មនេះមានកាលគួរដល់សង្ឃហើយ ខ្ញុំគប្បីសួរព្រះធម៌

ចំពោះព្រះអានន្ទ" ។

ឯព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុក៏ប្រកាសសន្មតិខ្លួនថា:

សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ អហំ អាយស្មតា មហាកស្សបេន ធម្មំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេយ្យំ

"បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចំរើន ! សូមព្រះសង្ឃស្ដាប់ខ្ញុំ បើសង្ឃិតិកម្មនេះ មានកាលគួរដល់ព្រះសង្ឃហើយ ព្រះមហាកស្សបៈដ៏មានអាយុសួរព្រះធម៌ចំពោះខ្ញុំៗគប្បីដោះស្រាយ (ក្នុងកាលឥឡូវនេះ) ។

លុះប្រកាសយ៉ាងនេះរួចហើយ, ព្រះអានន្ទក៏និមន្តក្រោកចាកអាសនៈធ្វើនូវឧត្តរាសង្គៈឆៀងស្មាម្ខាង, ថ្វាយបង្គំនូវភិក្ខុជាថេរៈទាំងឡាយ ហើយឡើងគង់លើធម្មាសនៈព្រះហត្ថាចាប់យកនូវវីជនីដ៏វិចិត្រ រចនាដោយដងជាវិការនៃភ្លុកដ៏សស្អាត, ទើបព្រះមហាកស្សបៈបុច្ឆាសង្គាយនានូវព្រះធម៌ ព្រះអានន្ទក៏វិស្សជ្ជនាជាលំដាប់ហូរហែទៅ ។ ព្រះសូត្រដែលលោកលើកឡើងសំដែងតាមដែលមានក្នុងសង្គិតិកថា មាន ២ សូត្រ គឺព្រហ្មជាលសូត្រនឹងសាមញ្ញផលសូត្រ, សង្គាយនា ព្រហ្មជាលសូត្រមុន ។

ព្រហ្មជាលសូត្រនោះ ព្រះបរមគ្រូ ទ្រង់សំដែងនៅព្រះរាជដំណាក់នាឧទ្យានឈ្មោះអម្ពលដ្ឋិកា ជាចន្លោះក្រុងរាជគ្រឹះនឹងនាលន្ទគ្រាម, ទ្រង់ប្រារព្ធនូវសុប្បិយបរិព្វាជកជាអាចារ្យនឹងព្រហ្មទត្តមាណពជាសិស្សទាស់គ្នា គឺសុប្បិយបរិព្វាជកនិន្ទាព្រះរតនៈត្រៃ ឯព្រហ្មទត្តមាណពប្រឹងសរសើរព្រះរតនៈ

ត្រ័យ ។ ធម៌ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រនោះ ទ្រង់សំដែងអំពីចុល្លសីល, មជ្ឈិមសីល, មហាសីល នឹងទិដ្ឋិ ៦២ ប្រការ ។

ចុល្លសីលមាន ២៦

១- **បាណាតិបាតា បដិវិរតោ សព្វភូតហិតានុកម្បី** វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ដល់សត្វមានជីវិតទាំងពួង ។

២- **អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ទិន្នាទាយី** វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន កាន់យកតែវត្ថុដែលម្ចាស់គេបានឱ្យ ។

៣- **អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី** លះបង់នូវការប្រព្រឹត្តធម៌មិនប្រសើរ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

៤- **មុសាវាទា បដិវិរតោ សច្ចវាទី** វៀរស្រឡះចាកការនិយាយកុហក និយាយតែពាក្យពិតមែន ។

៥- **បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ សមគ្គនន្ទី** វៀរស្រឡះចាកសំដីស៊កសៀតញុះញង់ ពេញចិត្តនិយាយតែពាក្យដែលនាំឱ្យមានសាមគ្គី ។

៦- **ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ បេមនិយា** វៀរស្រឡះចាកសំដីអាក្រក់គ្រោតគ្រាត និយាយតែសំដីផ្អែមល្ហែមគួរឱ្យចាប់ចិត្តនៃអ្នកផង ។

៧- **សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ កាលវាទី** វៀរចាកស្រឡះចាក

ដែលមិនមែនជា ដែលភិក្ខុឈឺ ឬដែលមិនបានធ្វើវិនិយកម្ម ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៦. ឧទ្ទិស្សបារណា ភិក្ខុដឹងថាភិក្ខុឯទៀតហាមភោជនដូច្នោះហើយ គិតនឹងលើកទោសភិក្ខុនោះ ហើយក្លែងយកខាទនីយភោជនីយាហារដែលមិនមែនជា ដែលភិក្ខុឈឺ ឬដែលមិនបានធ្វើវិនយកម្ម ទៅអង្វរ ឬបង្ខំឱ្យភិក្ខុនោះឆាន់ បើភិក្ខុនោះឆាន់ហើយ ភិក្ខុអ្នកអង្វរឬបង្ខំឱ្យឆាន់នោះ ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៧. វិកាលភោជន ភិក្ខុឆាន់ខាទនីយភោជនីយាហារក្នុងវេលាកាលវិកាល គឺតាំងពីព្រះអាទិត្យជ្រេពីត្រង់ហើយទៅទល់នឹងអរុណរះឡើង ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៨. សន្និធិការក ភិក្ខុឆាន់ខាទនីយភោជនីយាហារ ដែលទទួលប្រគេនហើយ ទុកឱ្យកន្លងរាត្រី ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៩. បណីតភោជន ភិក្ខុមិនមានជម្ងឺ សូមបណីតភោជនគឺបាយដែលលាយដោយវត្ថុឧត្តម ៩ យ៉ាង គឺទឹកដោះរាវ ១ ទឹកដោះខាប់ ១ ប្រេង ១ ទឹកឃ្មុំ ១ ទឹកអំពៅ ១ ត្រី ១ សាច់ ១ ទឹកដោះស្រស់១ ទឹកដោះជូរ១ វត្ថុឧត្តមណាមួយ អំពីគ្រហស្ថដែលមិនមែនជាញាតិ មិនមែនជាបវារណាយកមកឆាន់ ត្រូវបាចិត្តិយ ។

១០. ទន្តបោណា ភិក្ខុឆាន់អាហារដែលមិនបានទទួលប្រគេន ត្រូវបាចិត្តិយ វៀរលែងតែទឹកសុទ្ធនឹងឈើស្ទន់ ។

អចេលកវគ្គ ទី ៥

១. អចេលក ភិក្ខុឱ្យខាទនីយភោជនីយាហារដល់អ្នកបួសក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយដៃខ្លួនឯង ត្រូវបាចិត្តិយ ។

២. ឧយ្យោជន ភិក្ខុបបួលភិក្ខុឯទៀតទៅបិណ្ឌបាតជាមួយគ្នា គិតនឹងប្រព្រឹត្តអនាចារ ហើយបណ្ដេញភិក្ខុនោះ ឱ្យត្រលប់មកវិញ ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៣. សភោជន ភិក្ខុចូលទៅអង្គុយក្នុងផ្ទះ ដែលមិនមានអ្នកឯទៀតនៅៗ នោះផង មានតែប្ដីប្រពន្ធគេនៅតែពីរអ្នកប៉ុណ្ណោះ ត្រូវបាចិត្តិយ ។

៤. រហោបដិច្ឆន្ន ភិក្ខុអង្គុយឬដេកក្នុងទីកំបាំងភ្នែកជាមួយនឹងស្ត្រី មិនមានមនុស្សប្រុសនៅជាមួយផង ត្រូវបាចិត្តិយ សិក្ខាបទនេះនឹងហៅថា **បឋមរហោនិសជ្ជ** ដូច្នេះវិញក៏បាន ។

៥. រហោនិសជ្ជ ភិក្ខុអង្គុយឬដេកក្នុងទីកំបាំងត្រចៀក តែពីរនាក់នឹងស្ត្រី ត្រូវបាចិត្តិយ ។ សិក្ខាបទនេះនឹងហៅថា **ទុតិយរហោនិសជ្ជ** ដូច្នេះវិញក៏បាន ។

៦. ចារិត្ត ភិក្ខុទទួលនិមន្តគេដោយភោជន ៥ យ៉ាងឯណាមួយ ហើយ នឹងទៅក្នុងទីដទៃអំពីទីដែលគេនិមន្តនោះ ក្នុងវេលាមុនឆាន់ក្ដី តាំងពីពេលព្រឹកមកដល់ថ្ងៃត្រង់ ត្រូវលាភិក្ខុដែលមាននៅក្នុងទីនោះសិន ទើបទៅ

២៤- **តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការកោង ឬបន្លំដោយជញ្ជីង និងកោងដោយភាជនៈក្រឡែមាស (ជាដើម) និងកោងដោយរង្វាស់រង្វាល់ ។

២៥- **ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការប្រកបនូវអំពើវៀច គឺបង្ខុសបំភ័ន្ត និងបញ្ឆោតបោកប្រាស និងបន្លំដោយរបស់ក្លែង ។

២៦- **ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការកាត់ (នូវអវយវៈមានដៃជាដើម) និងសំឡាប់និងចង និងលាក់ខ្លួនពួនចាំធ្វើអំពើអាក្រក់ និងប្លន់ និងកំហែងយកទ្រព្យ ។

មជ្ឈិមសីលមាន ១០

១- **ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការធ្វើនូវពីជគាម និងភូតគាមឱ្យវិនាស ។

២- **សន្និធិការបរិភោគា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការបរិភោគនូវវត្ថុដែលសន្សំទុក ។

៣- **វិសូកទស្សនា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការមើលនិងការស្តាប់នូវល្បែងដែលជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ ។

៤- **ជូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាក

ការប្រកបនូវល្បែងបាស្កា ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ។

៥- **ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាក ទីដេកទីអង្គុយដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នឹងទីដេកទីអង្គុយដ៏ប្រសើរ ។

៦- **មណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានានុយោគា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះ ចាកការប្រកបរឿយៗ នូវវត្ថុជាទីតាំងនៃការប្រដាប់ស្អិតស្អាងរាងកាយ ។

៧- **តិរច្ឆានកថាយ បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការនិយាយ តិរច្ឆានកថា ។

៨- **វិគ្គាហិកកថាយ បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការនិយាយ ពាក្យប្រណាំងប្រជែង ។

៩- **ទូតេយ្យប្បហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ** វៀរ ស្រឡះចាកការប្រកបរឿយៗ នូវទូតកម្ម គឺនាំសំបុត្រ ឬពាក្យបណ្តាំដល់ គ្រហស្ថ នឹងទៅដោយគេបញ្ជូនពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ។

១០- **កុហនលបនា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះចាកការនិយាយ កុហាកលល្បួងផ្សេងៗ ។

មហាសីលមាន ៧

១- **តិរច្ឆានវិជ្ជាយ មិច្ឆាជីវា បដិវិរតោ** វៀរស្រឡះ ចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានការទាយនូវអវយវៈជាដើម ។

២- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជាមានការ

ទាយនូវលក្ខណៈផ្សេងៗ មានលក្ខណៈនៃកែវមណីជាដើម ។

៣- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានការមើលឫក្សយាមជាដើម ។

៤- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានទាយចន្ទគ្រាស នឹងសូរ្យគ្រាសជាដើម ។

៥- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានការទាយនូវភ្លៀងស្រួល នឹងភ្លៀងមិនស្រួលជាដើម ។

៦- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានការទាយនូវពិធីរៀបអាវាហមង្គល នឹងវិវាហមង្គលជាដើម ។

៧- វៀរស្រឡះចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មានការបន់ទេវតា នឹងបន់ខ្មោចបិសាចជាដើម ។

ទិដ្ឋិ ៦២

មានសមណព្រាហ្មណ៍ ១ ពួក ជាអ្នកប្រកបដោយ **បុព្វន្តកប្បទិដ្ឋិ** ជាអ្នកយល់ឃើញនូវចំណែកនៃខន្ធខាងដើម (ខន្ធក្នុងអតីតកាល) ប្រារព្ធនូវចំណែកនៃខន្ធខាងដើម ហើយពោលនូវចំណែកនៃទិដ្ឋិច្រើនប្រការ ដោយហេតុ ១៨ យ៉ាង ។ ក្នុងហេតុ ១៨ យ៉ាងនោះ មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកបញ្ញត្ត ៥ ពួកគឺ

ក) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជា **សស្សតវាទ** (អ្នកពោលប្រកាន់

ថាទៀង ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ

១- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាម ហើយបានដល់នូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏រឭកជាតិរបស់ខ្លួនឯងបានតាំងអំពី ១ ជាតិ ២ ជាតិ រហូតដល់ ១ សែនជាតិ ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀង ។

២- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាម ហើយបាននូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏រឭកជាតិរបស់ខ្លួនឯងបានតាំងអំពី ១ ជាតិ ២ ជាតិ រហូតដល់ ១០ សំវដ្តវិវដ្តកប្ប ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀង ។

៣- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាម ហើយបាននូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏រឭកជាតិរបស់ខ្លួនឯងបានតាំងអំពី ១០ សំវដ្តវិវដ្តកប្ប រហូតដល់ ៤០ សំវដ្តវិវដ្តកប្ប ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀង ។

៤- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីត្រិះរិះពិចារណា ស្ទាបស្ទង់មើលដោយបញ្ញារបស់ខ្លួនឯង ហើយសំដែងថាខ្លួននឹងលោកជាសភាវៈទៀង សភាវៈផុតពូជ តាំងនៅនឹងថ្កល់ដូចជាកំពូលភ្នំ ឬដូចជាសសរគោល ឯសត្វទាំងនោះតែងអន្ទោលទៅមក តែងច្យុត តែងកើតវិញ ។

ខ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រកបដោយ **ឯកច្ចសស្សតឯកច្ចអសស្សតទិដ្ឋិ** គឺយល់ថាពួកលោកខ្លះទៀង ពួកខ្លះមិនទៀង តែង

បញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ

៥- ព្រោះរឮកបានត្រឹមតែជាតិ ដែលខ្លួនធ្លាប់កើតជាមហាព្រហ្ម ហើយច្យុតមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ មិនអាចរលឹកនូវជាតិឱ្យហួសអំពីនោះទៅទៀតបាន ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ។

៦- ព្រោះរឮកបានត្រឹមតែជាតិ ដែលខ្លួនធ្លាប់កើតជាទេវតា ឈ្មោះខិឌ្ឌាបទោសិកា (អ្នកវិនាសខ្លួនព្រោះល្បែង) គឺទេពតាដែលជាប់ចិត្តតែនឹងល្បែងភ្លេចបរិភោគអាហារ ហើយច្យុតមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ មិនអាចរឮកនូវជាតិឱ្យហួសអំពីនោះទៅទៀតបាន ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ។

៧- ព្រោះរឮកបានត្រឹមតែជាតិ ដែលខ្លួនធ្លាប់កើតជាទេវតា ឈ្មោះមនោបទោសិកា (អ្នកវិនាសខ្លួនព្រោះចិត្តប្រទូស្ត) គឺទេវតាអ្នកធ្វើចិត្តឱ្យប្រទុស្តដល់គ្នានឹងគ្នាហួសវេលា ហើយច្យុតមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ មិនអាចនឹងរឮកនូវជាតិឱ្យហួសអំពីនោះទៅទៀតបាន ទើបបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ។

៨- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីត្រិះរិះពិចារណាស្ទាបស្ទង់មើល ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនឯងហើយសំដែងថា ធម្មជាតិដែលហៅថា ភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ជាសភាវៈមិនទៀងទាត់ មិនស្ថិតស្ថេរ តែងប្រែប្រួលទៅវិញជាធម្មតា ចំណែកខាងធម្មជាតិដែលហៅថា ចិត្ត មនោ ឬវិញ្ញាណ

នេះជាសភាវៈទៀងទាត់ឋិតថេរមិនប្រែប្រួលទៅវិញជាធម្មតា ។

គ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រកបដោយ **អន្តានន្តទិដ្ឋិ** បញ្ញត្តថា លោកមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ:

៩- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីព្យាយាម ហើយបាននូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏មានសេចក្ដីសំគាល់ថា លោកមានទីបំផុត ទើបញ្ញត្តថា លោកមានទីបំផុត មានផ្លូវជុំវិញ គឺមូលជុំវិញ ។

១០- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីព្យាយាម ហើយបាននូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏មានសេចក្ដីសំគាល់ថា លោកមិនមានទីបំផុត ទើបញ្ញត្តថា លោកមិនមានទីបំផុត ។

១១-ព្រោះអាស្រ័យនូវសេចក្ដីព្យាយាម ហើយបាននូវចេតោសមាធិ កាលបើចិត្តតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ក៏មានសេចក្ដីសំគាល់ថា លោកមានទីបំផុតក្នុងទិសខាងលើ នឹងទិសខាងក្រោម លោកមិនមានទីបំផុតក្នុងទិសទទឹង គឺទិសតូចៗ ទើបញ្ញត្តថា លោកមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ ។

១២- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីត្រិះរិះពិចារណា ស្ទាបស្ទង់មើលដោយបញ្ញារបស់ខ្លួនឯង ហើយសំដែងថាលោកនេះមានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ។

ឃ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រកបដោយ **អមរាវិក្ខេបទិដ្ឋិ** គឺអ្នកនិយាយបោះសំដីមិនឱ្យស្ទាប់ខ្លួន កាលបើមាននរណាមួយសាកសួរប្រស្នា

ក្នុងកុសលនឹងអកុសលនោះៗ ក៏ដល់នូវការបោះវាចា បោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាងគឺ

១៣- ព្រោះខ្លាចមុសាវាទ ខ្ពើមមុសាវាទ កាលបើមានអ្នកណាមួយសាកសួរប្រស្នាក្នុងកុសលនឹងអកុសលនោះៗ ក៏ដល់នូវការបោះវាចាបោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យថា សេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំថាយ៉ាងនេះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងនោះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ថាមិនមែនក៏ទេ ថាមិនមែនទេក៏មិនមែនដែរ ។

១៤- ព្រោះខ្លាចឧបាទាន ខ្ពើមឧបាទាន កាលបើមាននរណាមួយសាកសួរប្រស្នាក្នុងកុសលនឹងអកុសលនោះៗ ក៏ដល់នូវការបោះវាចាបោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យថា សេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំថាយ៉ាងនេះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងនោះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ថាមិនមែនក៏ទេ ថាមិនមែនទេក៏មិនមែនដែរ ។

១៥- ព្រោះខ្លាចពាក្យសួរដេញដោល ព្រោះធុញថប់នឹងពាក្យសួរដេញដោល កាលបើមានអ្នកណាមួយមកសួរប្រស្នាក្នុងកុសលនឹងអកុសលនោះៗ ក៏ដល់នូវការបោះវាចាបោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យថាសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំ ថាយ៉ាងនេះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងនោះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ថាមិនមែនក៏ទេ ថាមិនមែនទេ ក៏មិនមែនដែរ ។

១៦- ព្រោះហេតុតែខ្លួនមានបញ្ញាទន់ ហេតុតែខ្លួនល្ងង់ខ្លៅ កាលបើ

មាននរណាមួយមកសាកសួរប្រស្នាក្នុងអកុសលនឹងកុសលនោះៗ ក៏ដល់នូវការវាចាបោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យថាសេចក្ដីយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំ ថាយ៉ាងនេះក៏មិនមែន ថាយ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ថាមិនមែនក៏ទេ ថាមិនមែនទេក៏មិនមែនដែរ ។

ខ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រកបដោយ **អធិច្ចសមុប្បន្នទិដ្ឋិ** គឺអ្នកបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថាកើតឡើងដោយឥតហេតុ ដោយហេតុ ២ យ៉ាងគឺ

១៧- ព្រោះរលឹកបានត្រឹមតែជាតិដែលខ្លួនធ្លាប់កើតជាទេវតាឈ្មោះអសញ្ញីសត្វ គឺសត្វមិនមានសញ្ញា ហើយក៏ច្យុតមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សត្រឡប់ជាមានសញ្ញាកើតឡើងវិញ មិនបានរឭកឱ្យហួសអំពីនោះទៅទៀតបានឡើយ ទើបញ្ញត្តខ្លួននឹងលោកថា កើតឡើងដោយឥតហេតុ ។

១៨- ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីត្រិះរិះពិចារណា ស្ទាបស្ទង់មើលដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនឯង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា ខ្លួននឹងលោកកើតឡើងដោយឥតហេតុ ។

មានសមណព្រាហ្មណ៍ ១ ពួក ជាអ្នកប្រកបដោយ **អបរន្តកប្បទិដ្ឋិ** ជាអ្នកមានសេចក្ដីយល់ឃើញនូវចំណែកនៃខន្ធខាងមុខ គឺខន្ធក្នុងអនាគតកាល ហើយសំដែងនូវចំណែកនៃទិដ្ឋិច្រើនប្រការ ដោយហេតុ ៤៤ ។ ក្នុងហេតុទាំង ៤៤ នោះ មានពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកបញ្ញត្ត ៥ ពួកគឺ

ក) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកប្រកបដោយ **ឧទ្ធមាឃត-**

នន្ទិដ្ឋិ ជា **សញ្ញីវាទ** (ប្រកាន់ថាខ្លួនកាលស្លាប់ទៅមានសញ្ញា) បញ្ញត្ត នូវខ្លួនថាមានសញ្ញាខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ដោយហេតុ ១៦ យ៉ាងគឺ

១៩- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២០- បញ្ញត្តថាខ្លួនមិនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២១- បញ្ញត្តថាខ្លួនមានរូបខ្លះ មិនមានរូបខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២២- បញ្ញត្តថាខ្លួនមានរូបក៏មិនមែន មិនមានរូបក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៣- បញ្ញត្តថាខ្លួនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៤- បញ្ញថាខ្លួនមិនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៥- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៦- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៧- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានសញ្ញាដូចគ្នា ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៨- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២៩- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានសញ្ញាតិច ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

៣០- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានសញ្ញាច្រើន នឹងប្រមាណមិនបានជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

៣១- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានសុខតែម្យ៉ាង ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

៣២- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទុក្ខតែម្យ៉ាង ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

៣៣- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទាំងសុខទាំងទុក្ខ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

៣៤- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមិនមានទុក្ខមិនមានសុខ ជាអត្តភាពមិនមានរោគស្លាប់ ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ។

២) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រកបដោយ **ឧទ្ធមាឃតនទិដ្ឋិ** ជាអសញ្ញីវាទ (ប្រកាន់ថា ខ្លួនកាលស្លាប់ទៅមិនមានសញ្ញា) បញ្ញត្តខ្លួនថា

មិនមានសញ្ញាខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ដោយហេតុ ៨ យ៉ាងគឺ

៣៥- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមិនមានសញ្ញា ។

៣៦- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមិនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជា សត្វមិនមានសញ្ញា ។

៣៧- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបខ្លះ មិនមានរូបខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជា សត្វមិនមានសញ្ញា ។

៣៨- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបក៏មិនមែន មិនមានរូបក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជា សត្វមិនមានសញ្ញា ។

៣៩- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជា សត្វមិនមានសញ្ញា ។

៤០- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមិនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមិនមានសញ្ញា ។

៤១- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុតខ្លះ ខ្លួនមិនមានទីបំផុតខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមិនមានសញ្ញា ។

៤២- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមិនមានសញ្ញា ។

គ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រកបដោយ **ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ**

ជា **នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ** បញ្ញត្តនូវខ្លួនថាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន (មានសញ្ញាដូចជាគ្មានសញ្ញា គឺមានសញ្ញាដ៏ល្អិត) ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ដោយហេតុ ៨ យ៉ាងគឺ

៤៣- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤៤- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមិនមានរូប ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ។

៤៥- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបខ្លះ មិនមានរូបខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤៦- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបក៏មិនមែន មិនមានរូបក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤៧- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤៨- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមិនមានទីបំផុត ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤៩- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន

សញ្ញាក៏មិនមែន ។

៥០- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានទីបំផុត ក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុត ក៏មិនមែន ជាអត្តភាពមិនមានរោគ ស្លាប់ហើយជាសត្វមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ។

ឃ) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជា **ឧច្ឆេទវាទ** (អ្នកពោលថាដាច់សូន្យ) បញ្ញត្តនូវការដាច់សូន្យ នូវសេចក្តីវិនាស នូវសេចក្តីមិនកើតទៀតនៃសត្វដែលមាននៅ ដោយហេតុ ៧ យ៉ាង គឺ

៥១- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបប្រកបដោយមហាភូតរូប ៤ កើតមកអំពីមាតាបិតា ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យមិនកើតទៀត ។

៥២- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបជាទិព្វ ជាកាមាវចរទេវតា (ត្រាច់ទៅក្នុងកាមភព) មានកវឡិង្ការាហារជាចំណី ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យមិនកើតទៀត ។

៥៣- បញ្ញត្តថា ខ្លួនមានរូបជាទិព្វ កើតដោយឈានចិត្ត មានអវយវៈធំតូចគ្រប់សព្វ មានឥន្ទ្រីយមិនថោកថយ ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យ មិនកើតទៀត ។

៥៤- បញ្ញត្តថា ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់អាកាសានញ្ចាយតនភព ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យ មិនកើតទៀត ។

៥៥-បញ្ញត្តថា ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនភព ស្លាប់

ហើយរមែងដាច់សូន្យ មិនកើតទៀត ។

៥៦-បញ្ញត្តថា ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនភព ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យ មិនកើតទៀត ។

៥៧- បញ្ញត្តថា ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ស្លាប់ហើយរមែងដាច់សូន្យ មិនកើតទៀត ។

១) ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជា **ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ** (អ្នកពោលនូវនិព្វាន គឺសេចក្ដីរលត់ទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន) បញ្ញត្តព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្នថា ជាគុណយ៉ាងក្រៃលែងរបស់សត្វដែលមាននៅដោយហេតុ ៥ យ៉ាងគឺ

៥៨- បញ្ញត្តថា ខ្លួនដែលឱ្យគេបំរើឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយកាមគុណ ៥ ទើបឈ្មោះថា ជាអត្តភាពបានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

៥៩- បញ្ញត្តថា ខ្លួនដែលបានស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាម ស្ងប់ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ ហើយបានដល់នូវបឋមជ្ឈានប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិនឹងសុខៈ កើតអំពីសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់ ទើបឈ្មោះថាជាអត្តភាព បានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

៦០- បញ្ញត្តថា ខ្លួនដែលបានរម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈអស់ហើយ បានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតច្បាស់ប្រាកដក្នុងខ្លួន មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា គឺសទ្ធា ជាសភាពនៃចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក ជាឈានមិនមានវិតក្កៈ វិចារៈ មានតែបីតិនឹងសុខៈ កើតអំពីសមាធិ ទើបឈ្មោះថាជាអត្តភាពបានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

៦១- បញ្ញត្តថា ខ្លួនដែលប្រកបដោយឧបេក្ខាផងមានស្មារតីដឹងខ្លួនផង បានសោយសុខដោយនាមកាយផង ព្រោះអស់ទៅនៃបីតិ ក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈានជាឈានដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា នឹងសុខៈ ទើបឈ្មោះថាជាអត្តភាពបានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

៦២- បញ្ញត្តថា ខ្លួនដែលបានលះបង់សុខផង លះបង់ទុក្ខផង មានសោមនស្សនឹងទោមនស្សអស់ហើយក្នុងកាលមុន ហើយបានដល់នូវចតុត្ថ-ជ្ឈាន ដែលជាឈានមានអារម្មណ៍មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខ គឺជាឧបេក្ខាមានសតិដ៏បរិសុទ្ធកើតអំពីឧបេក្ខាវេទនា ទើបឈ្មោះថាជាអត្តភាពបានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

សាមញ្ញផលសូត្រ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនៅវត្តអម្ពវ័ន (ព្រៃស្វាយ) ជារបស់ពេទ្យជីវកកោមារភត្យ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ, ទ្រង់សំដែងចំពោះព្រះបាទអជាតសត្តុ ស្តេចដែនមគធៈ ជាព្រះរាជបុត្រនៃព្រះរាជទេវីព្រះនាមវេទេហី; ធម៌ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រនោះទ្រង់សំដែងអំពីសាមញ្ញផល គឺផលនៃសមណប្បដិបត្តិ ដែលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង. ទ្រង់លើកយកមកសំដែង គឺសីលសំវរៈ, ឥន្ទ្រិយសំវរៈ, សតិសម្បជញ្ញៈ, សន្តុដ្ឋិ, នីវរណៈ ៥, រូបជ្ឈាន ៤ វិជ្ជា ៨, វិមុត្តិ ២, អាសវៈ ៣ ។

កាលសង្គាយនាព្រះសូត្រចប់ហើយ ទើបលោករួបរួមចាត់ជាពួកៗហៅថានិកាយមាន ៥ គម្ពីរគឺ

១- **ទីឃនិកាយ** មាន ៣៤ សូត្រ មានព្រហ្មជាលសូត្រជាដើម ។

២- **មជ្ឈិមនិកាយ** មាន ១៥២ សូត្រ មានមូលបរិយាយសូត្រជាដើម ។

៣- **សំយុត្តនិកាយ** មាន ៧៧៦២ សូត្រ មានឱឃតរណសូត្រជាដើម ។

៤- **អង្គុត្តរនិកាយ** មាន ៩៥៥៧ សូត្រ មានចិត្តបរិយាទានសូត្រជាដើម ។

៥- **ខុទ្ទកនិកាយ** ចែកចេញជាគម្ពីរមាន ១៥ គម្ពីរទៀតគឺ

១. ខុទ្ទកបាឋៈ ២. ធម្មបទៈ ៣. ឧទានៈ ៤. ឥតិវុត្តកៈ ៥. សុត្តនិបាតៈ ៦. វិមានវត្ថុៈ ៧. បេតវត្ថុៈ ៨. ថេរគាថាៈ ៩. ថេរីគាថាៈ ១០. ជាតកៈ ១១. និទ្ទេសៈ ១២. បដិសម្ភិទាៈ ១៣. អបទានៈ ១៤. ពុទ្ធវង្សៈ ១៥. ចរិយាបិដក ។

និកាយទាំង ៥ នេះ សរសេរជាអក្សរបំប្រួញថា: **ទី., ម., សំ., អំ., ខុ.,** ។

ព្រះសូត្រទាំងអស់រួមជាបិដកមួយ ហៅថា សុត្តន្តបិដកចែកជាធម្មក្ខន្ធមាន ២១.០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ ចែកចេញជាសៀវភៅបោះពុម្ព ៥៧ ក្បាល ។

ព្រះសូត្រនាំទសមានអត្ថ ៦ ប្រការគឺ

១- **សូចនតោ** ព្រោះសំដែងចេញនូវប្រយោជន៍ដល់សត្វដទៃដោយល្អ ។

២- **សុវុត្តតោ** ព្រោះសំដែងអនុលោមតាមអធ្យាស្រ័យនឹងចរិតរបស់វេនេយ្យសត្វ ។

៣- **សវនតោ** ព្រោះឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ ដូចស្រូវសន្ទូងឱ្យសម្រេចផល ។

៤- **សូទនតោ** ព្រោះជាទីហូរចេញនៃផល ដូចដោះមេគោ ដែលជាទីហូរចេញនៃដោះ ។

៥- **សុត្តាណតោ** ព្រោះរក្សាទុកនូវប្រយោជន៍ដោយល្អ ដល់សត្វអ្នកប្រតិបត្តិ ។

៦- **សុត្តសភាគតោ** ព្រោះជាមគ្គដ៏ត្រង់បើកឱ្យសត្វអ្នកប្រតិ-បត្តិដើរឆ្ពោះទៅស្ថានព្រះនិព្វាន ដូចជាខ្សែបន្ទាត់នៃជាងឈើ ។

លុះសង្គាយនាព្រះសូត្រចប់ហើយ ទើបលោកសង្គាយនាព្រះបរមត្ថតទៅទៀត ។ ព្រះបរមត្ថដែលលោកលើកសំដែងនោះ បានដល់ព្រះអភិធម្មទាំង ៧ គម្ពីរ ។

មូលហេតុដែលទ្រង់សំដែងព្រះអភិធម្ម

នាកាលសម្តេចព្រះពិជិតមារជាម្ចាស់ ទ្រង់បានសំរេចនូវព្រះអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ៧ ព្រះវស្សាហើយ ទ្រង់ធ្វើនូវយមកប្បាដិហារ្យកំចាត់បង់នូវអតិមានះ នៃពួកនិគ្រន្ថអន្យតិរ្ថិយសេយ្យាសាសន៍ទាំងឡាយ ដែលជាគូប្រណាំងប្រជែងនឹងព្រះអង្គក្នុងសម័យនោះ នៅជិតដើមគណ្ឌម្ពព្រឹក្ស (ដើមស្វាយដែលឧយ្យានបាលឈ្មោះគណ្ឌៈដាំ) រួចស្រេចហើយ ទើបស្តេចឡើងទៅគង់ចាំវស្សានៅតាវត្តឹសពិភព ដើម្បីទេសនាព្រះអភិធម្មប្រោសពុទ្ធ-មាតា ជាបដិការកិច្ច តបស្នងព្រះគុណថ្លៃ, ទ្រង់ប្រថាប់នៅលើបណ្ឌុកម្ពលសិលាអាសន៍ ទៀបគល់នៃដើមបារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស ។ ក្សិណនោះ, ទេពតាទាំង-ឡាយ ក៏មកអង្គុយចោមរោមជុំវិញព្រះអង្គ ដើម្បីទទួលនូវរសព្រះសទ្ធម្ម, ឯសម្តេចព្រះសហស្សន័យន៏ បានស្តេចទៅអញ្ជើញព្រះពុទ្ធមាតាស្តេចមកដល់ហើយ ទើបព្រះអង្គទ្រង់សំដែងព្រះអភិធម្ម កាលចប់ព្រះអភិធម្មទេសនាហើយ ព្រះពុទ្ធមាតាបានសម្រេចសោតាបត្តិផល ។

ព្រះអភិធម្មមាន ៧ គម្ពីរ

១ ‸ សង្គណី, ២ ‸ វិភង្គ, ៣ ‸ ធាតុកថា, ៤ ‸ បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ, ៥ ‸ កថាវត្ថុ, ៦ ‸ យមក, ៧ ‸ បដ្ឋាន ។

គម្ពីទាំង ៧ នេះសរសេរអក្សរបំប្រួញថា : **សំ., វិ., ធា., បុ., ក., យ., ប. ។**

គម្ពីរព្រះធម្មសង្គណីចែកជា ៤ កណ្ឌគឺ

១- **ចិត្តវិភត្តិកណ្ឌ** ចែកចិត្តចេតសិកជាដើម ។

២- **រូបវិភត្តិកណ្ឌ** ចែករូបជាដើម ។

៣- **និក្ខេបរាសិកណ្ឌ** ចែកធម៌ក្នុងបទមាតិកានោះ ។

៤- **អត្ថុទ្ធារកណ្ឌ** ចែកអត្ថជាដើម ។

គម្ពីរវិភង្គ ចែកវិភង្គ ១៨ ប្រការមានខន្ធវិភង្គជាដើម ។

គម្ពីរធាតុកថា ពោលអំពីការសង្គ្រោះធម៌ ដែលចាត់ជាកងធាតុផ្សេងៗ ជាដើម ។

គម្ពីរបុគ្គលបញ្ញត្តិ ពោលអំពីបញ្ញត្តិ ៦ ប្រការមានខន្ធបញ្ញត្តិជាដើម ។

គម្ពីរកថាវត្ថុ ចែកព្រះសូត្រជាចំណែកនៃសកវាទី នឹងបរវាទីជាដើម ។

គម្ពីរយមក ចែកធម៌ជាគូៗ ដូចធម៌ជាចំណែកកុសលនឹងមូលនៃធម៌ជាចំណែកកុសលជាដើម ។

គម្ពីរមហាបដ្ឋាន ចែកធម៌ប្រកបដោយហេតុនឹងបច្ច័យជាដើម ។

ព្រះអភិធម្មមានអត្ថ ៥ ប្រការគឺ

១- **វុឌ្ឍិមន្តា** មានអត្ថថា ធម៌មានសេចក្ដីចំរើន ។

២- **សលក្ខណា** មានអត្ថថាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីកំណត់ ។

៣- **បូជិតា** មានអត្ថថា ធម៌គួរបូជា ។

៤- **បរិច្ឆិន្នា** មានអត្ថថា ធម៌ជាចំណែកៗ មិនច្រឡំគ្នា ។

៥- **អធិកា** មានអត្ថថា ធម៌ដ៏ក្រៃលែង ។

ព្រះអភិធម្មទាំង ៧ គម្ពីរនេះ រួមជាបិដកមួយហៅថា អភិធម្មបិដក ចែកជាធម្មក្ខន្ធបាន ៤២.០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ. ព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់សំដែង ៣ ខែ ទើបចប់ បូករួមធម្មក្ខន្ធក្នុងបិដកទាំង ៣ ត្រូវជា ៨៤.០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ ចែកជាសៀវភៅបោះពុម្ព ៣០ ក្បាល ។

ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃការបុច្ឆាវិស្សជ្ជនា បិដកនីមួយៗ ព្រះអរហន្ត ទាំង ៥០០ អង្គ បានធ្វើនូវគណៈស្វាធ្យាយ តាមន័យដែលបានសង្គាយនាមក ហើយនោះឯង ។

សង្គាយនាគ្រាបឋមនេះ ចាប់ធ្វើឡើងក្នុងកាលរាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វាន កន្លងទៅហើយបាន ៣ ខែ. ព្រះមហាកស្សបត្ថេរជាប្រធាន ការរកសង្ឃ ៥០០ អង្គ. ធ្វើ ៧ ខែទើបសំរេច ព្រះបាទអជាតសត្តុរាជ ជាសាសនូបត្ថម្ភក៍ ។ ក្នុងកាលចប់បឋមសង្គាយនានោះ ហេតុអស្ចារ្យជាច្រើនបែបបានកើតប្រាកដ ឡើង. មហាប្រឹថពីដែលមានទឹកជាទីបំផុត ក៏ញាប់ញ័ររកក្រេីកខ្ទរខ្ទារ ហាក់ដូចជាមានចិត្តរីករាយបន្លឺនូវស័ព្ទសាធុការថា (សាសនាព្រះសាក្យមុនី សម្ពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរបានធ្វើឱ្យឋិតថេរគង់វង់រុងរឿងរហូត

ដល់គ្រប់ ៥០០០ ព្រះវស្សា ។

ព្រោះសង្គាយនានេះ ការកសង្ឃ ៥០០ អង្គធ្វើ ទើបហៅថា "បញ្ចសតិកាសង្គាយនា" ក៏បាន ព្រោះការកសង្ឃទាំងនោះសុទ្ធតែជាព្រះថេរៈអរហន្តាខីណាស្រព ទើបហៅថា (ថេរិកាសង្គាយនា) ក៏បាន ។

ចប់បឋមសង្គាយនា

ទុតិយសង្គីតិ

យថានុក្កមេន គច្ឆន្តេសុ រត្តិន្ទិវេសុ នាកាលយប់នឹងថ្ងៃកន្លងទៅជាលំដាប់ រាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានមក កន្លងទៅហើយបាន ១០០ ឆ្នាំ. គ្រានោះពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ (ពួកភិក្ខុជាបុត្តនៃជនដែលនៅក្នុងដែនវជ្ជី) នៅក្រុងវេសាលីមានគំនិតលោមក បានបញ្ញត្តឡើងនូវវត្ថុ ១០ ប្រការ ដែលផ្ទុយខុសនឹងព្រះវិន័យពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ ថាជារបស់គួរមិនត្រូវអាបត្តិអ្វីឡើយ ។ ចំណែកព្រះបាទកាលាសោក ជាព្រះរាជបុត្រនៃព្រះបាទសុសូនាគ ទ្រង់ចូលជាប័ក្សពួកនៃភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ព្រោះជឿតាមពាក្យណែនាំពិតទូល ។ ក៏សម័យនោះ ព្រះអរហន្តមួយព្រះអង្គ ប្រកបដោយឫទ្ធិព្រះនាម ព្រះយសត្ថេរ ជាបុត្តនៃកាកណ្ឌកព្រាហ្មណ៍ លោកត្រាច់ទៅក្នុងស្រុកវជ្ជីគ្រាម បានជ្រាបនូវវត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយ ក៏មានព្រះទ័យបំណងនឹងរម្ងាប់នូវអធិករណ៍. ទើបនិមន្តទៅកាន់ព្រៃមហាវ័ន គង់ក្នុងកូដាគារសាលា ទៀបក្រុងវេសាលី ។ ក្បិណនោះ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ បាននាំយកភាជនៈ សំរិទ្ធដាក់ទឹកឱ្យពេញហើយ ដិកល់ទុកក្នុងកណ្ដាលទីប្រជុំសង្ឃក្នុងថ្ងៃឧបោសថ ប្រកាសដល់ពួកឧបាសកឧបាសិកាថា ហៃអ្នកទាំងឡាយ ! ចូរប្រគេនប្រាក់ដល់សង្ឃ. សង្ឃមានកិច្ចត្រូវការដោយគ្រឿងបរិក្ខារបែបនេះ។ ព្រះយសត្ថេរក៏ហាមឃាត់ថា "អ្នកទាំងឡាយកុំប្រគេន ព្រោះប្រាក់ជាវត្ថុមិនសមគួរដល់សង្ឃទេ". តែពួកឧបាសកទាំងនោះ

មិនស្តាប់ ចេះតែនាំគ្នាប្រគេនទៅ ។ ព្រឹកឡើងពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ នាំយកប្រាក់ទាំងនោះមកបែងចែកគ្នា. បានបែងមួយចំណែក នាំយកទៅប្រគេនព្រះយសត្ថេរផង តែព្រះថេរមិនទទួល ត្រឡប់ជាពោលតិះដៀលទាំងអ្នកទទួលទាំងអ្នកប្រគេនវិញ ។ ភិក្ខុអលជ្ជីទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាធ្វើបដិសារណីយកម្មដល់ព្រះយសត្ថេរ ដោយបានអាងថាលោកជេរប្រទេចឧបាសក ដែលប្រគេនចតុប្បច្ច័យដល់ភិក្ខុសង្ឃ ដាក់ទណ្ឌកម្មឱ្យលោកទៅសូមខមាទោសនឹងពួកឧបាសកវិញ ។ ព្រះយសត្ថេរថា "បើឱ្យយើងទៅសូមខមាទោស ដូច្នោះចូររកភិក្ខុមួយរូបឱ្យជាអនុទូតទៅជាមួយនឹងយើងផង" ។ លុះពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសន្មតិភិក្ខុជាអនុទូតឱ្យហើយ ព្រះយសត្ថេរក៏និមន្តទៅកាន់សំណាក់ឧបាសកជាមួយនឹងភិក្ខុអនុទូតនោះ. ដល់ហើយព្រះថេរៈក៏សំដែងប្រាប់ឧបាសកអំពីរឿងព្រះវិនយប្បញ្ញត្តិថា "ប្រាក់នឹងមាសជារបស់មិនគួរដល់សមណៈ. ព្រះបរមគ្រូទ្រង់បញ្ញត្តហាមប្រាមមិនឱ្យភិក្ខុទទួលប្រាក់នឹងមាស ព្រះអង្គបានទាំងត្រាស់ប្រៀបធៀបការសៅហ្មងរបស់ភិក្ខុទុកមកថា ព្រះចន្ទនឹងព្រះអាទិត្យរមែងសៅហ្មងដោយមន្ទិល ៤ ប្រការគឺ: ពពក ១ ទឹកសន្សើម ១ ផ្សែងធូលី ១ រាហូអសុរិន្ទ ១: ឯភិក្ខុក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានេះ ដែលមិនមានតបៈ. មិនរុងរឿង. មិនភ្លឺត្រចះដោយសីល ក៏ព្រោះឧបក្កិលេស ៤ ប្រការដែរគឺ: ១- ផឹកសុរាមេរ័យ. ២- សេពមេថុនធម្ម. ៣- ត្រេកអរទទួលមាសនឹងប្រាក់. ៤-ចិញ្ចឹមជីវិតមិនត្រូវតាមធម៌ មានជង្ឃបេសនៈ គឺទទួលខ្លួនជាអ្នកបំរើរបស់

គ្រហស្ថ នឹងធ្វើពេទ្យជាដើម ។

ពួកឧបាសកក្នុងក្រុងវេសាលី បានស្ដាប់ច្បាប់វិន័យបញ្ញត្តិដែលព្រះយសត្ថេរសំដែងដូច្នោះហើយ ក៏រីករាយជ្រះថ្លានាំគ្នាសរសើរព្រះថេរៈថា "លោកម្ចាស់អង្គនេះ ទើបចំជាសមណសក្យបុត្តពិតមែន" ហើយអារាធនាឱ្យលោកគង់នៅក្នុងក្រុងវេសាលីតទៅ ។ លុះព្រះថេរនិមន្តត្រឡប់មកកាន់អារាមវិញ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសួរភិក្ខុអនុទូតថា ព្រះយសទៅសូមខមាទោសពួកឧបាសកហើយឬ? ។ ទៅសូមទោសឯណា ត្រឡប់ជាទៅពោលប្រាប់ឧបាសកថាពួកយើងនេះ មិនមែនជាសមណៈទៅវិញ គេក៏បែរមកជ្រះថ្លានឹងលោកហើយ ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ កាលដឹងដូច្នោះទើបគិតគ្នានឹងចុះឧក្ខេប-នីយកម្មដល់ព្រះយសត្ថេរ ដោយហេតុដែលលោកទៅត្រដាងទោសរបស់ពួកខ្លួនប្រាប់ឧបាសក បាននាំគ្នាទៅឡោមកុដិរបស់លោក។ ដឹងខ្លួនក៏ហោះឡើងទៅតាមអាកាសដល់ក្រុងកោសម្ពី ហើយបញ្ជូនភិក្ខុជាទូតឱ្យនាំដំណឹងការណ៍នោះទៅប្រាប់ដល់ពួកបាវេយ្យកភិក្ខុ (ភិក្ខុនៅក្នុងដែនបាវា) នឹងពួកអវន្តិ-ទក្ខិណាបថភិក្ខុផង ចំណែកព្រះយសត្ថេរឯង បាននិមន្តទៅកាន់សំណាក់ព្រះសម្ភូតត្ថេរនាអហោគង្គបព៌ត ។ គ្រានោះព្រះមហាថេរជាព្រះខីណាស្រពក្នុងដែនបាវា ៦០ អង្គ. ក្នុងអវន្តិទក្ខិណាបថជនបទ ៨០ អង្គៈ កាលបើបានឮដំណឹងអំពីភិក្ខុអនុទូតដូច្នោះហើយ ក៏នាំគ្នាចុះមកកាន់អហោគង្គបព៌ត រួមទាំងអស់ដែលបានមកប្រជុំក្នុងទីនោះចំនួន ៩ ម៉ឺនអង្គ សុទ្ធតែព្រះខីណាស្រព

ពិភាក្សាគ្នាអំពីកិច្ចដែលត្រូវរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ។

ក្បិណនោះ. ព្រះរេវតត្ថេរជាសទ្ធិវិហារិកនៃព្រះអានន្ទនៅអាស្រ័យក្នុងនគរសោរេយ្យ លោកជាពហុស្សុត ឈ្លាសក្នុងព្រះត្រៃបិដក។ ព្រះមហាថេរទាំងនោះ ក៏ទៅរកលោកឯនគរសោរេយ្យ តែមិនជួប ក៏តាមទៅជួបដល់សហជាតិនគរ. ទើបព្រះយសត្ថេរ លើកវត្ថុ ១០ ប្រការដែលពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុបញ្ញត្តឡើងសួរព្រះរេវតត្ថេរៗ តបថាមិនគួរទាំងអស់ទំនាស់នឹងព្រះវិន័យទាំងស្រុង: លំដាប់នោះ ព្រះមហាថេរទាំងនោះ ក៏ព្រមព្រៀងមូលមតិគ្នាថានឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ។ ប៉ែកខាងវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុកាលបើបានឮដំណឹងដឹងដំណើរនោះហើយ ក៏គិតនឹងយកព្រះរេវតត្ថេរឱ្យចូលជាពួកខ្លួនទើបចាត់ចែងគ្រឿងសមណបរិក្ខារ ប្រញាប់ប្រញាល់ទៅសហជាតិនគរដើម្បីប្រគេនព្រះរេវតត្ថេរ ។ ព្រះសាឡ្ហត្ថេរ ជាសិស្សព្រះអានន្ទ កាលបើបានឮដំណឹងអធិករណ៍នោះហើយក៏ពិចារណាឃើញច្បាស់ថា ពួកភិក្ខុដែលនៅខាងបាចីនទិស (ទិសខាងកើត) ជាអធម្មវាទី (អ្នកនិយាយខុសធម៌. ខុសច្បាប់) ឯពួកភិក្ខុដែលនៅក្នុងដែនបាវាជាធម្មវាទី (អ្នកនិយាយត្រូវធម៌ត្រូវច្បាប់) ទាំងមហាព្រហ្មក៏បានចុះមកប្រកាសបញ្ជាក់ដល់លោកថែមទៀត ។

កាលពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ ទៅដល់សហជាតិនគរហើយក៏នាំយកគ្រឿងសមណបរិក្ខារទាំងនោះចូលទៅប្រគេនព្រះរេវតត្ថេរៗ មិនទទួល ទើបចូលទៅរកឧត្តរភិក្ខុជាសិស្សឧបដ្ឋាករបស់លោក សុំឱ្យជួយនិយាយឧបត្ថម្ភពួកខ្លួន

ផង ។ ឧត្តរភិក្ខុក៏ចូលទៅអង្វរព្រះរេវតត្ថេរ១ មិនជឿមិនស្តាប់ត្រឡប់ជាបណ្តេញឧត្តរភិក្ខុមកវិញ ។ ឯពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ កាលបើស្វែងរកពួកបក្សមិនបាននឹងគេហើយ ក៏នាំគ្នាទៅក្រុងវេសាលីវិញ ចូលទៅទូលល្បួងបំភ័ន្តព្រះបាទកាលាសោករាជថា ពួកខ្លួនបានយកចិត្តទុកដាក់ជម្រះបោសសំអាតព្រះគន្ធកុដិរបស់សម្តេចព្រះដ៏មានបុណ្យ ក្នុងវិហារមហាវ័នវជ្ជីភូមិ ឥឡូវនេះពួកភិក្ខុគាមវាសីនឹងមកដណ្តើមយកវិហារនោះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាជួយហាមឃាត់ផង ។ ព្រះបាទកាលាសោកទ្រង់មិនបានពិចារណាជាមុន ក៏ទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាជឿស៊ប់ៈ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាត្រឡប់មកកាន់វិហារវិញ ។

ភិក្ខុប្រមាណ ១១ សែន ៩ ម៉ឺនអង្គ បានមកប្រជុំគ្នាក្នុងសហជាតិវ័នដើម្បីវិនិច្ឆ័យរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ក្នុងសហជាតិនគរ តែព្រះរេវតត្ថេរទទឹងទាស់ព្រោះអាងថា ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុនៅក្រុងវេសាលីជាអ្នកបញ្ញត្តវត្ថុ ១០ ប្រការនេះឡើង នឹងវៀរពួកដែលបង្កហេតុចេញមិនគួរ. ទើបព្រមព្រៀងគ្នាទៅរម្ងាប់អធិករណ៍នៅក្រុងវេសាលីវិញ ។

កាលព្រះមហាថេរទាំងនោះ និមន្តទៅដល់ក្រុងវេសាលីហើយ. ព្រះបាទកាលាសោក ទ្រង់ពុំទាន់បានពិចារណាឱ្យឃើញខុសត្រូវ ព្រោះទ្រង់ជឿស្លុងក្នុងពាក្យល្បួងរបស់ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុ ទើបទ្រង់ព្រះបញ្ជាអាមាត្យម្នាក់ឱ្យទៅហាមឃាត់ភិក្ខុដទៃកុំឱ្យនៅក្នុងវិហារ ក្រៅអំពីភិក្ខុដែលបាននៅមក

យូរហើយ ។ អាមាត្យអ្នកទទួលព្រះរាជបញ្ជានោះ ដោយអានុភាពនៃទេពតាមកបណ្ដាល ក៏វង្វេងផ្លូវរកផ្លូវនៅវត្តមិនឃើញ ។ នៅវេលាអឌ្ឍរាត្រី ព្រះបាទកាលាសោករាជ ទ្រង់យល់ព្រះសុបិនដ៏លាមកថា នាយនិរយបាលមកចាប់ចងព្រះអង្គទាំងរស់បោះទៅក្នុងលោហកុម្ភី (ខ្ទះទង់ដែង)ៈ ត្រង់តើនឡើងក៏ទ្រង់តក់ស្លុតរន្ធត់ញាប់ញ័រព្រះហឫទ័យយ៉ាងខ្លាំង ។

ព្រះនាងនន្ទាថេរីជាព្រះរាជភគិនី (ប្អូនស្រីរបស់ព្រះបាទកាលា-សោករាជ) បានជ្រាបថា ព្រះបាទកាលាសោករាជ ទ្រង់ប្រកាន់ខុស ជឿតាមពួកភិក្ខុអលជ្ជី ដែលនឹងនាំឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាអប់ឱន ដូច្នោះហើយ ក៏ប្រញាប់និមន្តមកតាមផ្លូវអាកាស. ដល់ហើយក៏បានជ្រាបសុបិននិមិត្តរបស់ព្រះរាជាទើបថ្វាយឱវាទថា "បពិត្រព្រះមហារាជ ! ព្រោះតែព្រះអង្គទៅជឿតាមពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុជាអ្នកមិនខ្លាសបាប. បានជាយល់សុបិននិមិត្តដ៏អាក្រក់យ៉ាងនេះ ចូរព្រះអង្គប្រតិបត្តិតាមពួកភិក្ខុ ជាធម្មវាទី-វិនយវាទីវិញ ចូរទ្រង់យាងទៅសូមខមាទោសនឹងលោកហើយ ជួយឧបត្ថម្ភព្រះពុទ្ធសាសនាផង"ៈ កាលថ្វាយឱវាទស្រេចហើយ ព្រះនាងក៏ថ្វាយព្រះពរលាចេញទៅ ។

កាលព្រះបាទកាលាសោករាជ ទ្រង់បានស្ដាប់ឱវាទព្រះនាងថេរីហើយ ទ្រង់តក់ស្លុតសង្វេគក្នុងព្រះហឫទ័យជាខ្លាំង ។ ព្រឹកឡើង ស្ដេចយាងទៅមហាវិហារជាមួយនឹងពួកសេវកាមាត្យរាជបរិពារ ទ្រង់ឱ្យអារាធនាប្រជុំព្រះសង្ឃទាំងអស់ ។ កាលព្រះសង្ឃមកប្រជុំគ្រប់អង្គហើយព្រះរាជាក៏ទ្រង់ស្ដាប់

សេចក្តីនៃព្រះសង្ឃទាំងពីរខាង គឺខាងពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុនឹងខាងពួកបាវេយ្យ-កភិក្ខុ ។ ទីបំផុតទ្រង់ពិចារណាឃើញច្បាស់ថាពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុជាអល្ជីប្រកាន់ខុសចាកវិន័យពុទ្ធប្បញ្ញត្តិមែន ។ ទើបទ្រង់សុំឱ្យព្រះសង្ឃពួកបាវេយ្យកភិក្ខុអត់ទោសឱ្យ ហើយថ្វាយព្រះអង្គជាញោមទទួលជួយឧបត្ថម្ភក្នុងកិច្ចវិនិច្ឆ័យរម្ងាប់អធិករណ៍នឹងធ្វើសង្គាយនាស្រេចហើយទ្រង់ថ្វាយបង្គំលាព្រះសង្ឃ ស្តេចវិលត្រឡប់ទៅព្រះរាជវាំងវិញ ។

ប៉ែកខាងព្រះសង្ឃ ក៏ប្រឹក្សាគ្នាអំពីកិច្ចដែលត្រូវរម្ងាប់អធិករណ៍ លំដាប់នោះ ព្រះរេវតត្ថេរញ៉ាំងសង្ឃឱ្យដឹង ដោយឧញ្ញាហិកកម្មវាចា គឺធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានកំណត់ក្នុងកណ្តាលទីប្រជុំសង្ឃ សន្មតិព្រះខីណាស្រព ៤ អង្គឱ្យជាពួកបាចីនកភិក្ខុជាអធម្មវាទីៈ ៤ អង្គទៀត ឱ្យជាពួកបាថេយ្យកភិក្ខុជាធម្មវាទី. សន្មតិ ១ អង្គទៀតឱ្យជាអ្នកក្រាលអាសនៈ ស្រេចហើយ ក៏នាំគ្នានិមន្តទៅវាលុការាម ។

ខាងបាចីនកភិក្ខុ ៤ រូបគឺ

១. ព្រះសព្វកាមិត្ថេរ, ២. ព្រះសាឡ្ហត្ថេរ, ៣. ព្រះខុជ្ជសោភិតត្ថេរ, ៤. ព្រះវាសភគាមិកត្ថេរ ។

ខាងបាថេយ្យកភិក្ខុ ៤ រូបគឺ

១. ព្រះរេវតត្ថេរ, ២. ព្រះសម្ភូតត្ថេរ, ៣. ព្រះយសត្ថេរ,

៤. ព្រះសុមនត្ថេរ ២

ព្រះអជិតភិក្ខុអ្នកក្រាលអាសនៈ ។

ការវិនិច្ឆ័យរម្ងាប់អធិករណ៍នេះ គឺធ្វើដោយវិធីសួរឆ្លើយគ្នាកណ្តាលទីប្រជុំសង្ឃ. ព្រះរេវតត្ថេរខាងបាថេយ្យកភិក្ខុជាអ្នកសួរ ព្រះសព្វកាមិត្ថេរខាងបាចីនកភិក្ខុ ជាអ្នកវិស្សជ្ជនានូវវត្ថុ ១០ ប្រការ ។

វត្ថុ ១០ ប្រការ

១. កប្បតិ សិង្គិលោណកប្បោ វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងសន្និធិការកសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គថា "របស់ជាយាវកាលិក បើភិក្ខុបានទទួលប្រគេនហើយទុកឱ្យកន្លងរាត្រី យកមកឆាន់ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈ" ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "អំបិលដែលដាក់ទុកក្នុងក្លាក់ស្នែង បើទុកឱ្យកន្លងរាត្រីហើយយកមកឆាន់ជាមួយនឹងអាហារបិណ្ឌបាតដែលសាបបានមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

២. កប្បតិ ទ្វង្គុលកប្បោ វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងសន្និធិការកសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គថា "ភិក្ខុឆាន់របស់ជាយាវកាលិកក្នុងវេលាវិកាល ត្រូវអាបត្តិ-បាចិត្តិយៈ" ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "**បើព្រះអាទិត្យជ្រេទៅហើយ** ប្រមាណពីរធ្នាប់ ក៏គួរនឹងឆាន់របស់ជាយាវកា**លិក**បាន **មិន**អាបត្តិឡើយ" ។

៣. កប្បតិ គាមន្តរកប្បោ វិនយប្បញ្ញត្តិ ក្នុងបឋមបវារណាសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គថា "ភិក្ខុហាមភោជន**ហើយ ក្រោក**ពោកទីនោះ ទៅឆាន់អនតិរិត្តភោជន ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈ" ។ ពួ**កវជ្ជីបុត្តកភិ**ក្ខុសំដែងឡើងថា

"បើគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ស្រុកដូច្នេះ. ក៏ត្រូវឆាន់អនតិរិត្តភោជនបាន មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

៤. កប្បតិ អាវាសកប្បោ. វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងឧបោសថក្ខន្ធក ទី ២ ក្នុងខន្ធកវិន័យថា "ទីអាវាសដែលនៅក្នុងសីមាជាមួយគ្នា ភិក្ខុនឹងធ្វើសង្ឃកម្មទាំងពួងមានឧបោសថកម្មជាដើម ផ្សេងគ្នាមិនគួរ បើធ្វើដូច្នោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្កដ. កម្មដែលធ្វើនោះសោតក៏មិនមែនជាសង្ឃកម្មឡើយ" ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "ត្រូវធ្វើបាន ឥតមានទាស់ឡើយ" ។

៥. កប្បតិ អនុមតិកប្បោ វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងចម្មេយ្យក្ខន្ធកៈ ទី ៩ ក្នុងខន្ធកវិន័យថា "ភិក្ខុនឹងធ្វើសង្ឃកម្មទាំងពួង ត្រូវប្រជុំភិក្ខុដែលមាននៅក្នុងសីមាជាមួយគ្នា ឱ្យមកប្រជុំព្រមជាប់ហត្ថបាសគ្នា ឬបាននាំឆន្ទៈបរិសុទ្ធិនៃភិក្ខុដែលមានកិច្ចធុរៈ មិនបានមកកាន់ហត្ថបាសនោះ ទើបធ្វើបាន. បើមិនធ្វើដូច្នេះ ហៅថាធ្វើកម្មជាពួក ត្រូវអាបត្តិទុក្កដ កម្មដែលធ្វើនោះ សោតក៏មិនមែនជាសង្ឃកម្មឡើយ" ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "មិនចាំបាច់មកជួបជុំគ្នាដូច្នោះទេ បើមកដល់មុននឹងធ្វើសង្ឃកម្មមុនបណ្តើរទៅក៏បាន ឥតមានទាស់ឡើយ" ។

៦. កប្បតិ អាចិណ្ណកប្បោ ព្រះធម៌វិន័យពុទ្ធសាសនានោះ មានរបៀបរៀបរៀងជាខ្នាតជាបន្ទាត់កំណត់ទុកថាខុសថាត្រូវមករួចជាស្រេចហើយ. សេចក្តីប្រតិបត្តិជាចរិតរបស់ព្រះឧបជ្ឈាយ៍អាចារ្យត១ មកបើត្រូវ

សមតាមរបៀបធម៌វិន័យនោះ ទើបឱ្យសិស្សានុសិស្សទាំងពួងប្រតិបត្តិតាម. បើមិនត្រូវមិនសមទេ នោះសិក្សានុសិស្សទាំងពួងប្រតិបត្តិតាមឡើយ ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "សេចក្តីប្រតិបត្តិជាចរិតទំនៀមទម្លាប់របស់ឧបជ្ឈាយ៍អាចារ្យ ទោះខុសក្តី ត្រូវក្តី សិស្សានុសិស្សទាំងពួងត្រូវប្រតិបត្តិតាមបានឥតមានទាស់ឡើយ" ។

៧- **កប្បតិ អមថិតកប្បោ** ទឹកដោះស្រស់ដែលប្រែចាកភាពដើមហើយ តែនៅមិនទាន់ក្លាយទៅជាទធិនៅឡើយ មានវិនយប្បញ្ញត្តិថា "ភិក្ខុហាមភោជនហើយក្រោកចាកទីនោះ ហើយឆាន់ទឹកដោះជាអនតិរិត្តនោះត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈ" (តាមន័យក្នុងបឋមបវារណាសិក្ខាបទ) ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "ឆាន់បាន មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

៨- **កប្បតិ ជលោគិំ បាតុំ** តរុណសុរា គឺសុរាដែលគេដាក់, គ្រឿងស្រវឹងផ្សំត្រាំជាមួយគ្នាហើយ តែនៅខ្សោយមិនទាន់ពេញជាទឹកស្រវឹងនៅឡើយ បើភិក្ខុផឹកត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈ" (តាមន័យក្នុងសុរាបានសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គ) ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "តរុណសុរានោះ ភិក្ខុត្រូវផឹកបាន មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

៩- **កប្បតិ អទសកំ និសីទនំ** វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងនិសីទនសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គថា "ភិក្ខុនឹងធ្វើសំពត់និសីទនៈត្រូវធ្វើឱ្យមានជាយ បើមិនធ្វើដូច្នោះ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈ" ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "មិនបាច់ធ្វើ

ឱ្យមានជាយ ក៏ត្រូវប្រើបាន មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

១០- **កប្បតិ ជាតរូបរជតំ** វិនយប្បញ្ញត្តិក្នុងរូបិយសិក្ខាបទក្នុងសុត្តវិភង្គថា "ភិក្ខុមិនត្រូវទទួលឬត្រេកអរចំពោះមាសប្រាក់. បើទទួលឬត្រេកអរត្រូវនិស្សគ្គិយបាចិត្តិយៈ" ។ តែក្នុងមេណ្ឌកប្បញ្ញត្តិ ក្នុងភេសជ្ជខន្ធក ទី ៦ ក្នុងខន្ធកវិន័យមានពុទ្ធានុញ្ញាត ឱ្យភិក្ខុត្រេកអរចំពោះចតុប្បច្ច័យដែលកើតអំពីរូបិយៈ គឺមាសឬប្រាក់នោះបាន ។ ពួកវជ្ជីបុត្តកភិក្ខុសំដែងឡើងថា "ភិក្ខុគួរទទួល ទាំងគួរត្រេកអរចំពោះមាសប្រាក់នោះ មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ" ។

វត្ថុទាំង ១០ ប្រការនេះ ខុសចាកធម៌ ខុសចាកវិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា. ព្រះសង្ឃបានវិនិច្ឆ័យដាច់ស្រេចហើយថាមិនមែនជាធម៌ មិនមែនជាវិន័យ. យើងពុទ្ធសាសនិកជន មិនត្រូវជឿនឹងមិនត្រូវប្រតិបត្តិតាមឡើយ ។

បណ្តាព្រះថេរទាំង ៨ អង្គ ដែលវិនិច្ឆ័យរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ៦ អង្គជាសិស្សព្រះអានន្ទគឺ

១- ព្រះសព្វកាមិត្ថេរ, ២- ព្រះសាឡ្ហត្ថេរ, ៣- ព្រះរេវតត្ថេរ, ៤- ព្រះខុជ្ជសោភិតត្ថេរ, ៥- ព្រះយសត្ថេរ, ៦- ព្រះសម្ភូតត្ថេរ, ជាសិស្សព្រះអនុរុទ្ធ ២ អង្គ ១- ព្រះវាសភគាមិកត្ថេរ, ២- ព្រះសុមនត្ថេរ ។

ព្រះថេរទាំង ៨ អង្គនេះ លោកបានទាន់ឃើញព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់កាលព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅ ។

ព្រះសង្ឃដែលប្រជុំរម្ងាប់អធិករណ៍គ្រានោះ មានចំនួន ១២ សែន អង្គ. ក្នុងចំនួននេះ ព្រះសព្វកាមីជាសង្ឃវុឌ្ឍាចារ្យ លោកមានវស្សា ១២០ ចាប់តាំងពីឧបសម្ប័ទមក ជាព្រះថេរចាស់ជាងព្រះសង្ឃទាំងពួងក្នុងលោក ។

កាលស្រេចការរម្ងាប់អធិករណ៍ហើយ. ព្រះរេវតត្ថេរក៏ប្រឹក្សានឹងសង្ឃដើម្បីធ្វើសង្គាយនា ជ្រើសយកសុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ទ្រទ្រង់នូវបដិសម្ភិទា បានចំនួន ៧០០ អង្គ. វិធីធ្វើដូចបឋមសង្គាយនា ផ្សេងតែការសន្មតិអ្នកបុច្ឆា-វិស្សជ្ជនា ការសន្មតិក្នុងគ្រានេះ មានត្រឹមតែពីររូបគឺ

ព្រះរេវតត្ថេរ ជាអ្នកបុច្ឆា ព្រះវិន័យ. ព្រះសូត្រ. ព្រះបរមត្ថ ។

ព្រះសព្វកាមិត្ថេរ ជាអ្នកវិស្សជ្ជនា ព្រះវិន័យ. ព្រះសូត្រ. ព្រះបរមត្ថ ។

សង្គាយនាគ្រានេះ នឹងហៅថា "សត្តសតិកាសង្គាយនា" ក៏បាន ព្រោះប្រជុំធ្វើដោយការកសង្ឃ ៧០០ អង្គ មានព្រះរេវតត្ថេរជាប្រធាន ធ្វើនៅនាវាលុការាម ក្រុងវេសាលី. ព្រះបាទកាលាសោករាជ ជាសាសនូបត្ថម្ភក៏. ធ្វើ ៨ ខែទើបសម្រេច. រាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានមកកន្លងទៅហើយបាន ១០០ ឆ្នាំ ។

សន្តិតិបរិយោសានេ ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃសង្គីតិកម្ម ហេតុអស្ចារ្យទាំងឡាយមានមហាប្រឹថពីកំរើកញាប់ញ័រជាដើម បានបង្កើតឡើងហើយជាកោលាហល ។

ចប់ទុតិយសង្គីតិ

◆◆◆◆◆◆◆

តតិយសង្គីតិ

ទុតិយសង្គីតឹ សង្គាយិត្វា តេ ថេរា កាលព្រះថេរទាំងឡាយមានព្រះយសត្ថេរជាដើមនោះ បានធ្វើទុតិយសង្គាយនា រួចស្រេចហើយ ក៏ប្រារព្ធពិចារណាមើលទៅអនាគតថា អំពីនេះទៅ ២១៨ ឆ្នាំទៀត បើរាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានទៅកន្លងបាន ២១៨ ឆ្នាំ នោះនឹងមានមហាក្សត្រ ១ អង្គ ទ្រង់ព្រះនាមធម្មាសោករាជ ជាព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះបាទវិន្ទុសារ បានឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិនៅក្រុងបាតលីបុត្តជាឯករាជ្យក្នុងជម្ពូទ្វីប ទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដ៏មុតមាំ ញុំាងលាភសក្ការៈដ៏ច្រើនឱ្យកើតឡើងដល់ភិក្ខុសង្ឃៈ ឯពួកតិរ្ថិយក៏នឹងចូលមកបួមបួសជាច្រើន ព្រោះឃើញលាភសក្ការៈ លុះបួសហើយក៏នឹងសំដែងទិដ្ឋិរៀង១ ខ្លួន ធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាមានមន្ទិលសៅហ្មង" ។ លុះព្រះអរហន្តទាំងឡាយពិចារណាឃើញដូច្នោះហើយ ក៏នាំគ្នាឡើងទៅអារាធនាតិស្សមហាព្រហ្មក្នុងលោក ដែលមានអាយុជិតអស់ហើយ នឹងទៅកើតក្នុងឋានព្រហ្ម ខាងលើទៀត. សូមឱ្យច្យុតមកកើតក្នុងមនុស្សលោកនាផ្ទះមោគ្គលី្លព្រាហ្មណ៍ នឹងបានជួយជំរះមន្ទិលព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យរុងរឿងនឹងឋិតថេរថេរកាលទៅក្នុងអនាគត តិស្សមហាព្រហ្មក៏ព្រមទទួល ។ ព្រះថេរទាំងនោះកាលត្រឡប់មកពីព្រហ្មលោកវិញហើយ ក៏ជំនុំគ្នាចុះទោសដាក់ទណ្ឌកម្មដល់ភិក្ខុថ្មីពីររូបគឺ ព្រះសិគ្គវត្ថេរ នឹងព្រះចន្ទវជ្ជិត្ថេរ ជាព្រះ

ខីណាស្រពទ្រទ្រង់នូវព្រះត្រៃបិដកបដិសម្ភិទា (ដ្បិតព្រះថេរទាំងពីររូបនេះ នឹងមានជន្មាយុរស់នៅទាន់អធិករណ៍នោះ) ដោយអាងថា លោកមិនបានចូល មកប្រជុំក្នុងកាលរម្ងាប់អធិករណ៍នឹងធ្វើសង្គាយនាគ្រាទី ២ នេះ ថាបើតិស្ស-មហាព្រហ្ម ចុះមកកើតក្នុងត្រកូលមោគ្គល្លីព្រាហ្មណ៍ហើយ លោក ១ រូបត្រូវ ទទួលធុរៈនាំខ្លួនមកបំបួសឱ្យបាន. ១ រូបទៀតត្រូវទទួលបង្រៀនពុទ្ធវចនៈ ឱ្យចេះលទ្ធិព្រះពុទ្ធសាសនា: ព្រះថេរៈទាំងពីររូបក៏ទទួលធ្វើតាមអាជ្ញាសង្ឃ ដោយស្មោះត្រង់ឥតប្រកែក ។

កាលតិស្សមហាព្រហ្ម បានមកកើតក្នុងត្រកូលមោគ្គល្លីព្រាហ្មណ៍ ហើយ. ព្រះសិគ្គវត្ថេរក៏ព្យាយាមអស់វេលា ៧ ឆ្នាំ ទើបនាំតិស្សកុមារមក បំបួសបាន កាលទៅនាំមកបំបួសបានហើយ ក៏ប្រគល់ឱ្យនៅសិក្សាពុទ្ធវចនៈ ក្នុងសំណាក់ព្រះចន្ទវជ្ជិត្ថេរ រហូតបានសម្រេចជាព្រះអរហន្តមាននាមប្រាកដ ថា "**មោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ**" ជានាមជាប់ដោយវង្សត្រកូលរបស់លោក ។ល

ចំណេរកាលតមក. ដល់រជ្ជសម័យនៃព្រះបាទធម្មាសោករាជ ដែលទ្រង់ជា ចក្រពត្តិក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ទ្រង់មានព្រះរាជពលានុភាពផ្សាយទៅក្នុងទី ផ្សេងៗ ប្រកបដោយបុញ្ញាភិសម្ភារដ៏មហាស្ចារ្យ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយទ្រព្យ នឹង គ្រឿងឧបភោគជាអនេក. ទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដ៏មុតមាំ ទ្រង់បានបរិច្ចាគទានដោយវត្ថុផ្សេងៗ ជាច្រើន ព្រមទាំងទ្រង់ បូជាព្រះរតនត្រ័យ នឹងទំនុកបំរុងភិក្ខុសង្ឃជានិច្ចរាល់ៗ ថ្ងៃ: ក្នុងសម័យ

នោះ លាភសក្ការៈបានកើតឡើងដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងមហោឡារិក ។

កាលព្រះមហាក្សត្រនឹងពលរដ្ឋភាគច្រើនចូលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងនេះហើយ ពួកតិរ្ថិយក្នុងយុគនោះក៏សាបសូន្យលាភសក្ការៈ សូម្បីតែបាយសឹងតែរកមកបរិភោគមិនបានផង: ក៏នាំគ្នារត់ចូលមកបួមបួសជាភិក្ខុនៅប្រឡំបល់ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាជាច្រើន សំដែងលទ្ធិរបស់ខ្លួនថា នេះជាធម៌ នេះជាវិន័យតាមនឹកឃើញ ហើយប្រតិបត្តិផ្ដេសផ្ដាសខុសពុទ្ធវិន័យ មានការប្រតិបត្តិបំរើភ្លើងជាដើម. ពួកខ្លះមិនចូលទៅសូមបួសតាមព្រះវិន័យមិនមានឧបជ្ឈាយ៍អាចារ្យទេ ស្រាប់តែកោរសក់ ស្លៀកស្បង់ ដណ្ដប់សំពត់កាសាវៈខ្លួនឯងតែម្ដង ហើយចូលរួមធ្វើឧបោសថសង្ឃកម្មជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ ជាមន្ទិលយ៉ាងធំដែលប្រឡាក់ព្រះពុទ្ធសាសនា. ឯភិក្ខុសង្ឃបើទុកជាដឹងហើយក៏មិនមានឱកាសនឹងចាត់ការបង្ក្រាបទៅបាន ម្ល៉ោះហើយក៏ស្ងៀមគ្រប់ៗ អង្គទៅ. គ្រាន់តែមិនព្រមរួមធ្វើឧបោសថសង្ឃកម្មផងឡើយ ។ ឯពួកតិរ្ថិយក៏កាន់តែមានចូលបួមបួសច្រើនឡើងៗ រហូតដល់ដើរឃើញគ្នាហើយ ស្ទើរតែមិនដឹងថាអ្នកណាជាអ្នកណាទៀតផង. ព្រះសង្ឃក៏បញ្ឈប់ការធ្វើសង្ឃកម្មចំនួន ៧ ឆ្នាំ ។

ចំណែកព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ លោកពិចារណាឃើញថាអធិករណ៍នេះរឹងរូសធំដុំពេកណាស់ មិនអាចនឹងរម្ងាប់បានដោយងាយ. ទើបលោកប្រគល់អស់បណ្ដាភិក្ខុជាសិស្សគណរបស់លោកឱ្យព្រះមហិន្ទត្ថេរគ្រប់គ្រង ឯ

អង្គលោកគេចចេញទៅគង់ចាំវស្សា នៅអហោគង្គបព៌តអស់វារៈកាល៧ ឆ្នាំ។

ព្រះបាទធម្មាសោករាជ ទ្រង់ពុំទាន់បានសាកសួរហេតុផលឱ្យជ្រាបច្បាស់នៅឡើយ គ្រាន់តែជ្រាបថា ព្រះសង្ឃមិនព្រមធ្វើឧបោសថសង្ឃកម្ម ក៏ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់អាមាត្យម្នាក់ឱ្យទៅរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ហើយឱ្យព្រះសង្ឃព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើឧបោសថទៅ ។ អាមាត្យនោះ មិនដឹងជានឹងទៅរម្ងាប់អធិករណ៍យ៉ាងណា. អាមាត្យខ្លះឱ្យន័យថា ព្រះរាជាទ្រង់ឱ្យប្រហារភិក្ខុឯណាដែលរឹងទទឹងមិនព្រមធ្វើឧបោសថ ដូចជាទ្រង់បង្គាប់ឱ្យរម្ងាប់បច្ចន្តគ្រាមដែលមានចោរកំរើកបះបោរដូច្នោះឯង ។ អាមាត្យនោះទៅដល់អារាមហើយក៏បង្គាប់ឱ្យសង្ឃធ្វើឧបោសថៈ ឯព្រះសង្ឃអ្នកធ្ងន់ក្នុងធម៌វិន័យ មិនអាចធ្វើឧបោសថ រួមជាមួយនឹងពួកតិរ្ថិយទាំងនោះបានអាមាត្យឃើញថារឹងទទឹង ក៏ប្រហារជីវិតអស់ ២-៣ អង្គទៅ ។

ព្រះតិស្សៈ ជាព្រះអនុជរួមផ្ទៃនៃព្រះបាទធម្មាសោករាជបានចេញទ្រង់ព្រះផ្នួសក្នុងសំណាក់ព្រះមហាធម្មរក្ខិតត្ថេរកាលទតឃើញអាការរបស់អាមាត្យធ្វើដូច្នោះ ក៏ក្រោកមកគង់រាំងបាំងឃាត់អាមាត្យនោះ ។ អាមាត្យស្គាល់ជាក់ហើយ ក៏ដាក់គ្រឿងសស្ត្រាចុះ ត្រឡប់មកក្រាបទូលព្រះរាជាវិញថា "ទូលព្រះបង្គំ ទទួលព្រះរាជបញ្ជាទៅរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបានប្រាប់ឱ្យព្រះសង្ឃធ្វើឧបោសថ តែព្រះសង្ឃរឹងទទឹងមិនព្រមធ្វើតាម ទូលព្រះបង្គំក៏បានកាត់ព្រះសិរអស់ ២-៣ អង្គទៅហើយ ឥឡូវដល់មកលំដាប់

ព្រះតិស្សត្ថេរជាម្ចាស់ តើទ្រង់បង្គាប់ឱ្យទូលព្រះបង្គំធ្វើដូចម្ដេចទៀត?" ។ ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបភ្លាមហើយ ក៏ជេរបន្ទោសអាមាត្យជាអនេកប្បការ ទ្រង់កើតវិប្បដិសារីក្ដៅក្រហាយពុំសប្បាយក្នុងព្រះហឫទ័យភ័យខ្លាចក្រែងមានទោសដល់ព្រះអង្គផង ទ្រង់បំណងចង់ដឹងសេចក្ដីពិត ទើបទ្រង់ប្រញាប់ប្រញាល់យាងទៅកាន់អារាម ថ្លែងសេចក្ដីឱ្យព្រះសង្ឃស្ដាប់ហើយត្រាស់សួរថា "បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចំរើន ! ខ្ញុំពុំបានបង្គាប់ឱ្យអាមាត្យមកប្រហារព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះទេ បើដូច្នេះតើបាបនឹងធ្លាក់ទៅលើអ្នកណា?" ។ ព្រះសង្ឃទាំងអស់ថ្វាយព្រះពរមិនស្របគ្នា ព្រះសង្ឃខ្លះថ្វាយព្រះពរថា "បាបនឹងធ្លាក់ទៅលើមហារាជ ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកបង្គាប់ឱ្យគេមក" ។ ឯព្រះសង្ឃខ្លះថ្វាយព្រះពរថា "បាបនឹងធ្លាក់ទៅលើអាមាត្យតែម្នាក់ឯង មិនជាប់ជិតដាមដល់មហារាជឡើយ ព្រោះព្រះអង្គពុំបានត្រាស់បង្គាប់ឱ្យមកសម្លាប់" ។ កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យថ្វាយព្រះពររបស់ព្រះសង្ឃទាំងអស់មិនត្រូវគ្នាដូច្នេះ ទ្រង់ក៏រឹងរិតតែសង្ស័យខ្លាំងឡើង. ទើបត្រាស់សួររកព្រះសង្ឃអង្គឯណា ដែលប្រកបដោយបញ្ញាជាមហាបណ្ឌិត អាចនឹងជំរះសេចក្ដីសង្ស័យនៃទ្រង់ឱ្យជ្រះស្រឡះបាន ។ ព្រះសង្ឃក៏ថ្វាយព្រះពរថា "មានតែព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរប៉ុណ្ណោះដែលអាចនឹងកំចាត់បង់នូវសេចក្ដីសង្ស័យរបស់ព្រះអង្គនេះបាន" ។ កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ចាត់ព្រះមហាថេរនឹងអាមាត្យព្រមដោយបរិវារឱ្យទៅអារាធនា ដរាបដល់ពីរលើកព្រះថេរក៏មិននិមន្តមក ព្រោះទៅទូលថា

"ឥឡូវនេះព្រះពុទ្ធសាសនាកំពុងសៅហ្មង សូមនិមន្តព្រះថេរទៅជម្រះមន្ទិលសាសនា" ។

លើកទី ១ បានចាត់ព្រះមហាថេរជាធម្មកថិក ៤ អង្គ មានភិក្ខុជាបរិវារមួយអង្គ ១ ពាន់, នឹងអាមាត្យ ១ នាក់ មានបរិវារ ១ ពាន់ឱ្យទៅអារាធនានិមន្ត ។

លើកទី ២ ព្រះមហាថេរ ៨ រូប មានបរិវារ ៨ ពាន់ នឹងអាមាត្យ ៨ នាក់ មានបរិវារ ៨ ពាន់ ។

លើកទី ៣ ព្រះមហាថេរ ១៦ អង្គ មានបរិវារ ១៦ ពាន់, នឹងអាមាត្យ ១៦ នាក់ មានបរិវារ ១៦ ពាន់ ។

កាលព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ និមន្តមកដល់ហើយ, ព្រះមហាក្សត្រក៏ទ្រង់ធ្វើនូវបច្ចុគ្គមនាការ (ក្រោកទទួល) និមន្តព្រះថេរឱ្យគង់សំរាកក្នុងឧទ្យានល្មមសមគួរហើយ ទើបទ្រង់ថ្លែងរឿងរ៉ាវតាំងតែពីដើមរហូតដល់អាមាត្យទៅសម្លាប់ព្រះសង្ឃ ឱ្យព្រះថេរៈស្តាប់ ហើយត្រាស់សួរថា "បើយ៉ាងនេះ តើបាបនឹងធ្លាក់ទៅលើអ្នកណា?" ។ ព្រះថេរថ្វាយព្រះពរថា "បាបនឹងធ្លាក់ទៅលើអាមាត្យអ្នកសម្លាប់តែម្នាក់ឯង ពុំមានជិតជាប់ដល់ព្រះអង្គឡើយ ដ្បិតមហារាជមិនបានមានវធកចេតនាប្រើអាមាត្យឱ្យទៅសម្លាប់" ។ ព្រះថេរៈលើកយកពុទ្ធភាសិតត្រង់ **ចេតនាហំ ភិក្ខវេ កម្មំ វទាមិ** "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលថា ចេតនាជាតួកម្ម" នេះឡើងមកជាគោលវិនិច្ឆ័យ

ញ៉ាំងព្រះមហាក្សត្រឱ្យអស់សេចក្តីសង្ស័យ ព្រមទាំងបានលើកតិត្ថិរជាតកមក សំដែងអាងជាគ្រឿងអារកាត់ថែមទៀត ។

ព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ បានញ៉ាំងព្រះមហាក្សត្រីករាយព្រះរាជហឫទ័យដោយមធុរធម្មីកថាដូច្នេះហើយ ក៏គង់នៅក្នុងឧទ្យាននោះ អស់វារៈកាល ៧ ថ្ងៃ. បង្រៀនព្រះមហាក្សត្រឱ្យចេះដឹងជ្រាបច្បាស់នូវលទ្ធិសម័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានឹងលទ្ធិដទៃសព្វគ្រប់ហើយ លុះដល់ថ្ងៃគំរប់ ៧ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់អាមាត្យឱ្យដើរនិមន្តព្រះសង្ឃទាំងអស់ ឱ្យមកប្រជុំក្នុងអសោការាម ដើម្បីនឹងរម្ងាប់អធិករណ៍ ។

វិធីរម្ងាប់អធិករណ៍

វិធីរម្ងាប់អធិករណ៍នោះដូច្នេះគឺ កាលព្រះសង្ឃមកប្រជុំគ្រប់ព្រះអង្គហើយ. ព្រះបាទធម្មាសោករាជទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឱ្យនិមន្តពួកភិក្ខុដែលប្រកាន់លទ្ធិដូចគ្នាមកគង់ជាពួកៗ ហើយត្រាស់សួរថា: "ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាវាទីអ្វី?" ។ ពួកដែលមិនបរិសុទ្ធ ក៏ថ្វាយព្រះពរតាមលទ្ធិនៃខ្លួន មានឧច្ឆេទវាទនឹងសស្សតវាទជាដើម ។

លុះទ្រង់ជ្រាបថា មិនមែនជាសង្ឃបរិសុទ្ធដូច្នោះហើយ ក៏ទ្រង់បង្គាប់ឱ្យសឹកចេញ បានផ្សឹកពួកតិរ្ថិយមិច្ឆាទិដ្ឋិក្នុងសម័យនោះចំនួន ៦ ម៉ឺនរូប ។ ឯព្រះសង្ឃដែលបរិសុទ្ធ ក៏ថ្វាយព្រះពរថា "ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គជាវិភជ្ជ-វាទី" ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរ ព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរថា "ព្រះសម្ពុទ្ធជា

វិភជ្ជវាទីមែនឬ?" ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា "មែន" ។ កាលទ្រង់រម្ងាប់ជម្រះអធិករណ៍រួចស្រេចហើយ ក៏ទ្រង់អារាធនាព្រះសង្ឃឱ្យមានសេចក្ដីសាមគ្គីសាមគ្គារួបរួមគ្នា ធ្វើឧបោសថសង្ឃកម្មឡើង រួចស្ដេចត្រឡប់ទៅព្រះរាជវាំងវិញ ។ ភិក្ខុសង្ឃដែលមកប្រជុំក្នុងទីសង្ឃសន្និបាតនោះចំនួន៦លានរូប ។

ការធ្វើសង្គាយនា

កាលជម្រះអធិករណ៍ផ្សិតពួកបួសបួមផ្ដេសផ្ដាសជ្រះស្រឡះហើយ. ព្រះម្គោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ បានជ្រើសព្រះសង្ឃក្នុងចំនួន ៦ លានរូប យកសុទ្ធតែព្រះថេរៈទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក បែកធ្លាយក្នុងបដិសម្ភិទាញាណទាំង ៤ បានចំនួន ១ ពាន់អង្គ ប្រជុំធ្វើសង្គាយនា. វិធីធ្វើដូចបឋមសង្គាយនា ។ ព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរជាប្រធាន. ធ្វើនៅអសោការាម ក្រុងបាតលីបុត្ត. ព្រះបាទធម្មាសោករាជជាពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍. ធ្វើ ៩ ខែទើបសំរេច រាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានមក កន្លងទៅហើយបាន ២៣៤ ឆ្នាំ ។ សង្គាយនាលើកទី ៣ នេះនឹងហៅថា "សហស្សិកាសង្គាយនា" ក៏បាន ព្រោះប្រជុំធ្វើដោយការកសង្ឃ ១ ពាន់អង្គ ។ **សង្គីតិ បរិយោសានេ** និមិត្តតែចប់សង្គីតិកម្មកាលណាហើយ មហាប្រឹថពី ក៏បានកំរើកញាប់ញ័របន្លឺស័ព្ទខ្ទរខ្ទារឡើងក្នុងកាលនោះ ។

ចប់តតិយសង្គីតិ

❋ ❋ ❋ ❋

ចតុត្ថសង្គីតិ

មោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរោ នវមំ តតិយសង្គីតឹ កត្វា កាល ព្រះមោគ្គល្លីបុត្តតិស្សត្ថេរ ធ្វើតតិយសង្គាយនារួចស្រេចហើយ ក៏ពិចារណាឃើញថា "ក្នុងអនាគតកាល ព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងឋិតនៅរុងរឿងក្នុងបច្ចន្តជនបទ" ទើបលោកចាត់ការបញ្ជូនព្រះថេរៈទាំងឡាយឱ្យទៅប្រកាសផ្សាយព្រះសាសនាក្នុងបច្ចន្តជនបទផ្សេងៗ ។ ឯព្រះថេរៈដែលបានទទួលថេរបញ្ជាទៅប្រកាសព្រះសាសនានោះគឺ:

១- **ព្រះមជ្ឈន្តិកត្ថេរ** ទៅកាន់ដែនកស្មីរៈនឹងគន្ធារៈបានទូន្មានស្តេចនាគឈ្មោះអារវាឡធ្វើឱ្យអស់ព្យសនីកំណាចហើយសំដែងធម្មីកថាញ៉ាំងនាគរាជព្រមទាំងបរិវារឱ្យតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍ នឹងសីល ៥ ។ បញ្ចកយក្ស នឹងនាងហារិតីយក្ខិនី ព្រមទាំងបុត្តល ៥០០ នាក់ ស្តាប់នូវធម្មកថានៃព្រះថេរៈ បានសម្រេចសោតាបត្តិផលទាំងអស់ ។ ព្រះថេរៈសំដែងនូវអសីវិសូបមសូត្រដល់ពួកមនុស្ស. មហាជនបានសម្រេចមគ្គផល ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់នាក់ ចេញបព្វជ្ជាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ១០០០ ត្រកូល ។

២- **ព្រះមហាទេវត្ថេរ** ទៅមហិស្សកមណ្ឌល បានសំដែងនូវទេវទូតសូត្រ. កាលចប់ធម្មទេសនា សត្វដែលមានឧបនិស្ស័យបានធម្មចក្ខុ ប្រមាណ ៤ ម៉ឺននាក់. ចេញបព្វជ្ជាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រមាណ ៤ ម៉ឺននាក់ ។

៣- **ព្រះរក្ខិតត្ថេរ** ទៅវនវាសីប្រទេស បានសំដែងអនមតគ្គ-បរិយាយកថា (កថាពណ៌នាអំពីសង្សារដែលមានទីបំផុតខាងដើមមិនប្រាកដ) មហាជន ៦ ម៉ឺននាក់ បានសំរេចមគ្គផល. ចេញបព្វជ្ជា ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់នាក់. មានអារាមពុទ្ធសាសនាកើតឡើង ៥០០ ។

៤- **ព្រះយោនកធម្មរក្ខិតត្ថេរ** ទៅអបរន្តកជនបទ បានសំដែងអគ្គិក្ខន្ធូបមសូត្រ ញ៉ាំងមហាជន ៧ ពាន់នាក់ ឱ្យក្រេបផឹកនូវអម្ពុតរស. បុរសចេញចាកខត្តិយត្រកូលទៅបព្វជ្ជា ១ ពាន់នាក់. ស្ត្រី ៦០០០ នាក់ ។

៥- **ព្រះមហាធម្មរក្ខិតត្ថេរ** ទៅមហារដ្ឋ បានសំដែងមហានារទជាតកនឹងកស្សបជាតក. មហាជនតាំងនៅក្នុងអរិយមគ្គអរិយផល ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់នាក់. រោញបព្វជ្ជា ១ ម៉ឺន ៣ ពាន់នាក់ ។

៦- **ព្រះមហារក្ខិតត្ថេរ** ទៅយោនករដ្ឋ បានសំដែងកាឡការាមសូត្រ. ញ៉ាំងមហាជនឱ្យតាំងនៅក្នុងអរិយមគ្គផល ១ សែន ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់នាក់. ចេញបព្វជ្ជាក្នុងសំណាក់ព្រះថេរៈមួយម៉ឺននាក់ ។

៧- **ព្រះមជ្ឈិមត្ថេរ** នឹងព្រះថេរ ៤ អង្គទៀតគឺព្រះកស្សបគោត្ត-ត្ថេរ ១ ព្រះអឡកទេវត្ថេរ ១ ព្រះទុន្ទុភិស្សរត្ថេរ ១ ព្រះសហស្សទេវត្ថេរ ១ ទៅប្រទេសជាចំណែកមួយនៃព្រៃហិមពាន្ត បានសំដែងធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ ញ៉ាំងមហាជនឱ្យបានសំរេចមគ្គផល ៨ កោដិ. កុលបុត្រចេញបព្វជ្ជាក្នុងសំណាក់ព្រះថេរមួយអង្គ ១ សែន១ ។

៨- **ព្រះសោណកត្ថេរ** នឹង **ព្រះឧត្តរត្ថេរ** ទៅសុវណ្ណភូមិបាន ទេសនាព្រហ្មជាលសូត្រ. ញ៉ាំងមហាជនឱ្យតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍នឹងសីល ពួកដែលមានឧបនិស្ស័យ បានសំរេចមគ្គផល ៦ ម៉ឺននាក់. ក្មេងប្រុស១ ៣ ពាន់ ៥ រយនាក់ នឹងក្មេងស្រី១ ១ ពាន់ ៥ រយនាក់ ចេញបព្វជ្ជាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

៩- **ព្រះមហិន្ទត្ថេរ** ទៅលង្កាទ្វីប បានសំដែងចូឡហត្ថិបទោបម- សូត្រ ប្រោសព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ ព្រមទាំងជនានុជន ៤ ម៉ឺននាក់ឱ្យ តាំងនៅក្នុងត្រៃសរណគមន៍ នឹងសីល ។

លោកសំដែងសមចិត្តសូត្រ ប្រោសពួកទេវតា. គ្រានោះទេវតាចំនួន ១ អសង្ខេយ្យបានសម្រេចមគ្គផល ។

លោកសំដែង បេតវត្ថុ. វិមានវត្ថុ. សច្ចសំយុត្ត. ស្ត្រី ៥ រយនាក់ មាន ព្រះនាងអនុឡារាជទេវីជាប្រធាន បានសម្រេចសោតាបត្តិផល ។

អាមាត្យឈ្មោះអរិដ្ឋ ព្រមទាំងបងប្អូន ៥៥ នាក់ ក្រាបបង្គំទូលលា ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស ចេញបព្វជ្ជាក្នុងសំណាក់ព្រះថេរៈ បានសំរេចព្រះ អរហត្តទាំងអស់ ។

តមក. ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ ទ្រង់បរិច្ចាគព្រះរាជទ្រព្យឱ្យសាង ព្រះស្តូប ហើយអារាធនាសុមនសាមណេរជាក្មួយព្រះមហិន្ទត្ថេរ ឱ្យទៅស្វែង រកព្រះសារីរិកធាតុយកមកបញ្ចុះទុកក្នុងព្រះស្តូប សំរាប់ធ្វើសក្ការបូជាស្រេច

ហើយ ព្រះមហិន្ទត្ថេរនិមន្តទៅគង់នៅមហាមេឃវនុទ្យាន ។

គ្រានោះ សម្ដេចព្រះអនុឡារាជទេវី អគ្គមហេសីនៃព្រះបាទមហានាគជាព្រះមហាឧបរាជនឹងជាព្រះអនុជាធិរាជ នៃព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស ព្រមដោយស្ត្រីជាបរិវារ ១ ពាន់ មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា ប្រាថ្នាបួសជាភិក្ខុនីក៏សមាទានសីល ១០ ទ្រង់សំពត់កាសាវពស្ត្រ (ឧទ្ទិសបព្វជ្ជា) ។ ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ ទ្រង់ជ្រាបហើយ ស្ដេចយាងទៅកាន់សំណាក់ព្រះមហិន្ទត្ថេរ មានព្រះបរមរាជឱង្ការ ត្រាស់រឿងនោះឱ្យព្រះថេរៈជ្រាប ។ ព្រះថេរថ្វាយព្រះពរថា "បើដូច្នោះ សូមព្រះអង្គចាត់រាជបុរសឱ្យទៅឯសំណាក់សម្ដេចព្រះបិតារបស់អាត្មាភាព (ព្រះបាទធម្មាសោករាជ) ដែលជាអទិដ្ឋសហាយរបស់ព្រះអង្គ សូមព្រះមហាពោធិព្រឹក្សនឹងនាងសង្ឃមិត្តាថេរីមកផង ដើម្បីនឹងបានឧបសម្ប័ទពួកឧបាសិកាក្នុងលង្កាទ្វីបនេះ។ ព្រះមហាក្សត្រក៏ទ្រង់ចាត់អទិដ្ឋអាមាត្យជាព្រះរាជភាគិនេយ្យឱ្យទៅកាន់សំណាក់សំឡាញ់ព្រះអង្គឯក្រុងបាតលីបុត្ត សូមព្រះមហាពោធិព្រឹក្សនឹងព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី. ឯមហាមាត្យមុននឹងចេញទៅបានក្រាបបង្គំទូលសុំលាបួសក្នុងពេលដែលត្រឡប់មកដល់វិញ. ព្រះមហាក្សត្រក៏ទ្រង់ព្រះរាជានុញ្ញាត ។ កាលអាមាត្យទៅដល់ក្រុងបាតលីបុត្តហើយ បានចូលទៅគាល់ព្រះបាទធម្មាសោករាជក្រាបបង្គំទូលហេតុការណ៍តាំងតែពីដើម រហូតដល់សូមនិមន្តព្រះមហាពោធិព្រឹក្សនឹងព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីទៅទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងលង្កាទ្វីប ។ ព្រះរាជា

ត្រាស់បង្គាប់ឱ្យទៅជួបនឹងព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី. កាលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំទូលពតិមានសព្វគ្រប់ ព្រះនាងមានសេចក្ដីត្រេកអរជាច្រើន ព្រោះជាកិច្ចនាំឱ្យចំរើនព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ព្រឹកឡើង. ព្រះនាងក៏និមន្តទៅថ្វាយព្រះពរលាព្រះបរមរាជបិតា។ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា "បើព្រះនាងទៅលង្កាទ្វីប ចូរនិមន្តមែកព្រះមហាពោធិព្រឹក្សទៅផង" ។ ទើបព្រះរាជាទ្រង់ចាត់ការនិមន្តមែកព្រះមហាពោធិព្រឹក្សខាងស្ដាំ ប្រតិស្ឋានក្នុងជើងមាស រួចប្រគល់ឱ្យព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីនាំចុះសំពៅទៅលង្កាទ្វីប ។ ឯព្រះមហិន្ទត្ថេរកាលបានជ្រាបថា សំពៅជិតមកដល់ហើយ ក៏ថ្វាយដំណឹងដល់ព្រះបាទទេវានម្បិយ-តិស្ស: ។ ព្រះអរហន្តទាំងឡាយនឹងព្រះរាជា ព្រមទាំងរាជបរិពារប្រជាជនលង្កាទ្វីបបាននិមន្តនឹងយាងទៅចាំទទួលនៅមាត់កំពង់ជម្ពុកោឡ: ។ កាលព្រះរាជាទតព្រះនេត្រឃើញសំពៅព្រះមហាពោធិព្រឹក្សមកអំពីចម្ងាយហើយ ក៏ទ្រង់មានព្រះបីតិប្រាមោទ្យយ៉ាងក្រៃលែង; លុះសំពៅចូលមកដល់កំពង់ ទ្រង់ក៏ទទួលដោយអឺកធឹកមហោឡារ ទាំងមនុស្សទេពតា បាននាំគ្នាធ្វើសក្ការបូជាគឹកកងរំពងនៅមាត់កំពង់. ស្រេចហើយក៏និមន្តចូលមកក្រុងអនុរាធបុរីតាមទិសឧត្តរនៃព្រះនគរ ។ ព្រះមហាពោធិព្រឹក្សក៏សំដែងឥទ្ធិបាដិហារ្យផ្សេង។. មានបញ្ចេញឆព្វណ្ណរង្សីជាដើមអ្នកក្រុងលង្កាទ្វីបប្រមាណ ១ ម៉ឺននាក់ បានឃើញហើយ កើតសេចក្ដីជ្រះថ្លាជឿជាក់ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ញ៉ាំងបញ្ញាឱ្យចុះកាន់ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ បានសំរេចអរហត្តទាំងអស់ ហើយនាំគ្នាចូល

បព្វជ្ជាក្នុងសំណាក់ព្រះមហិន្ទត្ថេរ ។ ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សត្រាស់សួរព្រះមហិន្ទត្ថេរថា "នឹងនិមន្តព្រះមហាពោធិព្រឹក្ស ទៅប្រតិស្ឋានទុកក្នុងដម្បន់ណាទើបសមគួរ?" ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា "ត្រូវប្រតិស្ឋានខាងទក្ខិណទិសនៃអនុរាធបុរីចម្ងាយ ៥០០ ជួរធ្នូ (៥០០ ព្យាយាម) អំពីទក្ខិណទ្វារ ទីនោះឯងជាបរិភោគចេតិយ៍នៃព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធមុនៗ" ។ ព្រះរាជាក៏ទ្រង់នាំយកទៅប្រតិស្ឋានទុកក្នុងទីនោះ, តមកមានផលដុះឡើងជាលំដាប់ប្រមាណ ៤០ ដើម ព្រះរាជាទ្រង់នាំយកទៅប្រតិស្ឋានទុកក្នុងទីផ្សេងៗ មានទីក្បែរមាត់កំពង់ជម្ពូរកោឡៈជាដើម ។

ឯសម្តេចព្រះអនុឡារាជទេវី ព្រមទាំងខត្តិយកញ្ញា នឹងអន្តេបុរិករាជនារី (ស្ត្រីក្នុងព្រះរាជដំណាក់) បាននាំគ្នាចូលមកបួសក្នុងសំណាក់ព្រះសង្ឃមិត្តាថេរី ប្រមាណ ១ ពាន់នាក់បានសម្រេចអរហត្តទាំងអស់ ។

អរិដ្ឋអាមាត្យ ដែលជាព្រះរាជភាគិនេយ្យ ព្រមទាំងបរិវារ ៥០០ បានចូលបព្វជ្ជាក្នុងសំណាក់ព្រះមហាមហិន្ទត្ថេរ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្តទាំងអស់ទៅទៀត ។

ថ្ងៃមួយព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ ត្រាស់សួរព្រះមហាមហិន្ទត្ថេរថា "ព្រះពុទ្ធសាសនា បានឈ្មោះថាប្រតិស្ឋាននៅស៊ប់សួនក្នុងលង្កាទ្វីបនេះហើយឬនៅឡើយ?" ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា "ព្រះរតនត្រ័យ គឺព្រះពុទ្ធព្រះធម៌ព្រះសង្ឃ មានបរិបូណ៌ហើយ តែឫសកែវរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទាន់ចាក់

ជាប់ស៊ប់មាំនៅឡើយ. លុះតែពួកកុលបុត្រដែលនៅក្នុងលង្កាទ្វីបនេះ បាន ចេញទៅបួសសិក្សាព្រះវិន័យចេះចាំស្ទាត់ជំនាញអាចបង្ហាត់បង្រៀនគ្នាទៅ ទៀតបាននោះ ទើបឫសកែវព្រះពុទ្ធសាសនាឈ្មោះថាចាក់ជាប់មាំមួនឥត កំរើក" ។ កាលទ្រង់ជ្រាបថាព្រះវិន័យជាឫសកែវព្រះពុទ្ធសាសនាដូច្នេះហើយ ក៏ទ្រង់ប្រារព្ធចាត់ការឱ្យរៀបចំសាងមហាមណ្ឌប ដើម្បីឱ្យព្រះសង្ឃប្រជុំធ្វើ សង្គាយនា ដោយទ្រង់មានព្រះបំណងនឹងឱ្យឫសកែវព្រះពុទ្ធសាសនាចាក់ជាប់ ក្នុងលង្កាទ្វីប ។

សង្គាយនាគ្រានេះ ធ្វើនូវមហាមណ្ឌប នាថូបារាម ក្រុងអនុរាធបុរី លង្កាទ្វីប ប្រជុំព្រះសង្ឃ ៦ ម៉ឺន ៨ ពាន់អង្គ ព្រះមហាមហិន្ទត្ថេរ នឹងព្រះមហា អរិដ្ឋត្ថេរ ជាព្រះរាជភាគិនេយ្យនៃព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សជាប្រធាន ។ ព្រះ មហាមហិន្ទត្ថេរជាអ្នកបុច្ឆា ព្រះមហាអរិដ្ឋត្ថេរជាអ្នកវិស្សជ្ជនា ព្រះបាទ ទេវានម្បិយតិស្សជាសាសនូបត្ថម្ភកៈ ធ្វើ ១០ ខែទើបសម្រេច រាប់អំពីពុទ្ធ-បរិនិព្វានមក កន្លងទៅហើយបាន ២៣៦ ឆ្នាំ. របៀបធ្វើដូចបឋមសង្គាយនា។

សង្គីតិបរិយោសានេ ក្នុងកាលជាទីចប់នៃសង្គីតិកម្ម ហេតុអស្ចារ្យទាំង ឡាយ មានកម្រើកញាប់ញ័រមហាប្រឹថពីជាដើម បានបង្កើតឡើងព្រមគ្នាជា ឱឡារិក ។

ចប់ ចតុត្ថសង្គីតិ

បញ្ចមសង្គីតិ

ទេវានម្បិយតិស្សោ លង្កិន្ទោ កាលព្រះបាទទេវានម្បយតិស្សៈ ជាអគ្គរាជមានអំណាចធំក្នុងលង្កាទ្វីបទ្រង់ឧបត្ថម្ភទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លាយ៉ាងមុតមាំ ដរាបដល់អស់ព្រះជន្មសោយព្រះទិវង្គតទៅ ព្រះបាទឧត្តិយរាជ ជាព្រះរាជអនុជ បានឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងអនុរាធបុរីតមក ។

កាលចំណេរចេរតមក ព្រះមហាមហិន្ទត្ថេរដល់នូវជរាភាព ក៏រលត់ខន្ធបរិនិព្វានទៅ ព្រះបាទឧត្តិយរាជទ្រង់ចាត់ការធ្វើសរីរៈឈាបនកិច្ចសពព្រះថេរៈ នៅនាថេរៈពុទ្ធមាលកៈ ខាងបាចីនទិសនៃមហាវិហារហើយសាងព្រះស្តូបទុកក្នុងទីនោះ; កន្លងមក ១ ឆ្នាំ ព្រះសង្ឃមិត្តាថេរីក៏រលត់ខន្ធចូលកាន់បរិនិព្វានទៅទៀត ព្រះមហាក្សត្រក៏ទ្រង់ចាត់ការធ្វើសរីរៈឈាបនកិច្ចសពព្រះថេរី ខាងបុព្វទិសនៃថូបារាម ហើយសាងព្រះចេតិយបញ្ចុះ ព្រះបរមធាតុទុកក្នុងទីនោះ ។ កាលព្រះបាទឧត្តិយរាជសោយទិវង្គតហើយ. ព្រះបាទមហាសិវៈនឹងព្រះបាទសុរតិស្សជាព្រះអនុជបានឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិជាលំដាប់តមក ។ ក្នុងសម័យនោះ បានកើតមានទមិឡដណ្តើមរាជសម្បត្តិ ផ្លាស់ប្តូររាជ្យតៗ មក រហូតមកដល់រជ្ជសម័យព្រះបាទខល្លាតនាគ ជាព្រះអនុជនៃព្រះបាទលជ្ជិកតិស្សៈ. ព្រះរាជាអង្គនេះ ទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ

សាសនាដ៏មុតមាំទ្រង់បានសាងព្រះវិហារឈ្មោះ កុរុន្ទបាសកវិហារៈ គ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិបាន ៦ ឆ្នាំ ក៏មានសេនាបតីរបស់ព្រះអង្គម្នាក់ក្បត់បានធ្វើគត់ព្រះអង្គទៅ ហើយឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិតមក ។ វដ្តគាមណីកុមារ ជាព្រះរាជកនិដ្ឋានៃព្រះបាទខល្លាតនាគ ចាប់សេនាបតីនោះសំឡាប់បង់ហើយឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិតទៅទៀត ទើបនឹងបាន ៥ ខែ ក៏មានទមិឡ ៧ នាក់ នឹងបរិវារជាច្រើនបានមកដណ្តើម ព្រះរាជសម្បត្តិបានទៅទៀត ។ ព្រះបាទវដ្តគាមណីទ្រង់ទប់ទល់មិនឈ្នះ ក៏នាំព្រះនាងអនុឡាទេវីនឹងព្រះនាងសោមទេវី ព្រមទាំងព្រះរាជឱរស គេចចេញអំពីព្រះនគរទៅបំពួនលាក់ព្រះអង្គនៅក្នុងព្រៃជិតតិស្សគិរីវិហារ ដែលព្រះមហាតិស្សត្ថេរគង់នៅ ។ ព្រះថេរជ្រាបថា ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់គេចចេញអំពីភ័យមកលាក់បំពួនព្រះអង្គនៅក្នុងទីនោះៈ កាលបិណ្ឌបាតបានមកក៏បែងចំណែកយកទៅថ្វាយរាល់ៗ ថ្ងៃ. ទ្រង់ពេញព្រះហឫទ័យ ទើបក្នុងកាលខាងក្រោយ ទ្រង់សាងព្រះវិហារមួយថ្វាយជាសង្ឃបរិភោគៈ តមក ព្រះថេរបានឱ្យស្តេចទៅគង់សំណាក់នៅនឹងឧបាសកឈ្មោះកនសីវៈ ជាឧបដ្ឋាករបស់លោក ព្រះរាជាទ្រង់គង់នៅទីនោះអស់វារៈ ១៥ ឆ្នាំ ។ កាលខាងក្រោយ ព្រះបាទវដ្តគាមណី ទ្រង់មានកំឡាំងរេហ៍ពលច្រើនឡើង ក៏ទ្រង់លើកមកច្បាំងដណ្តើមយករាជសម្បត្តិវិញ. ពួកទមិឡក៏បរាជ័យ ទើបទ្រង់បានឡើងសោយរាជសម្បត្តិ ក្នុងអនុរាធបុរីតមកទៀត. ទ្រង់បានបង្គាប់ឱ្យទម្លាយអារាមនិគ្រន្ថត្ថិយ ក្នុងជិបទំនោះចេញ ហើយទ្រង់សាងព្រះ

វិហារពុទ្ធសាសនាជំនួសឡើងវិញ. ទ្រង់សាងអភយគិរីវិហារថ្វាយព្រះមហា-តិស្សត្ថេរៈ កាលសាងស្រេចហើយទ្រង់និមន្តព្រះថេរមកគង់ ព្រោះអាស្រ័យការរលឹកដល់ឧបការគុណរបស់ព្រះថេរ ដែលមានលើព្រះអង្គ. ទ្រង់វេរថ្វាយអភយគិរីវិហារនោះចំពោះព្រះសង្ឃ ព្រមទាំងទ្រង់ទំនុកបំរុងផ្គត់ផ្គង់ព្រះសង្ឃដោយចតុប្បច្ច័យរាល់ៗ ថ្ងៃ. សូម្បីតែទីដែលទ្រង់បង្គាប់ឱ្យព្រះនាងសោមទេវីចុះអំពីរថ កាលគ្រាទ្រង់គេចចេញអំពីពួកទមិឡ ក៏ទ្រង់ឱ្យសាងអារាម ១ ឡើងដែរ ប្រទាននាមថាសោមារាម ។

ចំណែកយោធារបស់ព្រះអង្គ ៥ នាក់បានសាងអារាមមួយម្នាក់ដែរ គឺ

ឧត្តិយអាមាត្យ សាងទក្ខិណវិហារ ខាងទិសទក្សិណនៃអនុរាធបុរី ។

មូលវអាមាត្យ សាងមូលវិហារខាងទិសឧត្តរនៃអនុរាធបុរី ។

សាលិយអាមាត្យ សាងសាលិយារាមខាងទិសឧត្តរនៃអនុរាធបុរី ។

បព្វតអាមាត្យ សាងបព្វតារាម ខាងទិសឧត្តរនៃអនុរាធបុរី ។

តិស្សអាមាត្យ សាងតិស្សារាម ខាងទិសនៃអនុរាធបុរី ។

កាលសាងរួចស្រេចហើយ ក៏វេរថ្វាយព្រះមហាតិស្សត្ថេរ ព្រះថេរក៏ចាត់បញ្ជូនព្រះសង្ឃឱ្យទៅគង់នៅគ្រប់អារាម. ឯអាមាត្យជាម្ចាស់អារាម ក៏នាំគ្នាទំនុកបំរុងព្រះសង្ឃដោយចតុប្បច្ច័យតាមសមគួរជានិរន្តរកាល ។

ក្សិណនោះ ព្រះសង្ឃប៉ែកខាងមហាវិហារពោលតិះដៀលលើកទោសព្រះតិស្សមហាថេរ ថាជាអ្នកច្រឡូកច្រឡំដោយត្រកូលគ្រហស្ថនាំគ្នាកំចាត់

លោកចេញពីអារាម ។ ព្រះតិស្ស ១ រូបទៀតជាសិស្សចូលខាងអាចារ្យ ឃើញព្រះសង្ឃខាងមហាវិហារ ធ្វើអាការដល់អាចារ្យខ្លួនដូច្នោះ ក៏ទោមនស្ស តូចចិត្តទើបគេចចេញទៅអភយគិរីវិហារ ។ តាំងពីគ្រឹមនោះមក ព្រះសង្ឃ បានបែកគ្នាជាពីរពួក គឺពួកមហាវិហារ ១ ពួកអភយគិរីវិហារ ១ ។

ពួកព្រះសង្ឃដែលបរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ឃើញព្រឹត្តិការណ៍ដូច្នោះ ក៏ពិចារណាឃើញថា "អនាគតពួកកុលបុត្រនឹងមានបញ្ញាអ័ប្បអោនចុះទៅពុំមានអ្នកទ្រទ្រង់ពុទ្ធវចនៈដោយមុតមាំឡើយ ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏នឹងរឿវរោយសាបសូន្យទៅដោយរហ័ស" ទើបព្រះមហាតិស្សត្ថេរជ្រើសរើសព្រះអរហន្តដែលទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដកព្រមទាំងបាលីនឹងអដ្ឋកថាបាន ១ ពាន់អង្គ ប្រជុំគ្នាលើកយកពាក្យរបស់ភិក្ខុអលជ្ជីមកពិភាក្សា ណែនាំព្រះសង្ឃឱ្យមានសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងការធ្វើសង្គាយនាថា "ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ! សាសនាព្រះបរមគ្រូកន្លងទៅបាន ៤៣៣ ឆ្នាំហើយ មានកើតមន្ទិលសៅហ្មងឡើង ពេលនេះបើយើងទាំងឡាយធ្វេសប្រហែស មិនលើកព្រះត្រៃបិដកឡើងចារដាក់ក្នុងស្លឹករិតទេ អនាគតទៅព្រះពុទ្ធសាសនាក៏នឹងសាបសូន្យឆាប់. ព្រោះមិនមាននរណាទ្រង់ចាំចប់សព្វគ្រប់បាន បើដូច្នេះត្រូវតែយើងរាល់គ្នាសង្គាយនាព្រះត្រៃបិដក ព្រមទាំងអដ្ឋកថា រួចហើយចារិកជាលាយល័ក្ខអក្សរ ដាក់ក្នុងស្លឹករឹតឡើង ទើបនឹងអាចញ៉ាំងព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យស្ថិតស្ថេររុងរឿងនឹងរីកផ្សាយទៅក្នុងអនាគតកាលបាន ។

ព្រះសង្ឃទាំងអស់កាលពិភាក្សាមូលមតិគ្នាស្រេចហើយ ក៏ចូលទៅថ្វាយព្រះពរព្រះបាទវដ្តគាមណីសូមឱ្យព្រះអង្គជួយឧបត្ថម្ភ. ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបហើយ ក៏ទ្រង់មានព្រះរាជហឫទ័យសោមនស្សត្រេកអរពន់ពេកទ្រង់ថ្វាយព្រះអង្គជាអ្នកឧបត្ថម្ភពេញទីក្នុងការធ្វើសង្គាយនា. ទើបទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឱ្យវិស្វករចាត់ការកសាងមហាមណ្ឌបឡើង ក្នុងតិស្សមហាវិហារក្នុងអនុរាធបុរី ។

សង្គាយនាគ្រានេះ បានធ្វើនៅតិស្សមហាវិហារក្រុងអនុរាធបុរីលង្កាទ្វីប ប្រជុំការកសង្ឃជាព្រះអរហន្ត ១000 អង្គ មានព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរនឹងព្រះមហាតិស្សត្ថេរជាប្រធាន ។ ព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរជាអ្នកបុច្ឆា ព្រះមហាតិស្សត្ថេរជាអ្នកវិស្សជ្ជនាបិដកទាំងបី. ព្រះបាទវដ្តគាមណី ទ្រង់ជាសាសនូបត្ថម្ភក៏. ធ្វើ ១ ឆ្នាំទើបសំរេច រាប់អំពីពុទ្ធបរិនិព្វានមក កន្លងទៅហើយបាន ៤៣៣ ឆ្នាំ ។ **សន្និតិបរិយោសានេ** ក្នុងកាលជាទីសម្រេចនៃសង្គីតិកម្ម ហេតុអស្ចារ្យទាំងឡាយមានកំរើកញាប់ញ័រមហាប្រឹថពីជាដើម បានបង្កើតឡើងព្រមហើយ ។ កាលសង្គាយនា រួចស្រេចហើយ លោកបានចារឹកព្រះពុទ្ធវចនៈ ទាំងបាលីនឹងអដ្ឋកថាជាតួអក្សរដាក់ក្នុងស្លឹករឹត. នេះជាគ្រាដំបូង ដែលប្រើអក្សរជាគ្រឿងចារឹកព្រះពុទ្ធវចនៈ ។ សង្គាយនានេះនឹងហៅថា "**បោត្ថកា-រូឡ្ហាសន្និតិ**" ក៏បាន ព្រោះជាសង្គាយនាឡើងកាន់ក្បួន ឬគម្ពីរ ។

ចប់បញ្ចមសន្និតិ

ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងកំឡុងសតវត្សទី ១០ (ព.ស.)

ពុទ្ធស្ស តគវតោ បរិនិព្វានតោ រាប់អំពីឆ្នាំដែលព្រះបរមគ្រូបរិនិព្វាន កន្លងទៅហើយបាន ៩៥៦ ឆ្នាំ ។ ក្នុងសម័យនោះមានព្រាហ្មណ៍មាណពម្នាក់ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ រៀនចេះចប់នូវត្រៃវេទជាអ្នកមានបញ្ញា ឈ្លាសវៃ ក្បៀវក្នុងសិល្បវិទ្យាគ្រប់ប្រភេទ អាចគ្របសង្កត់អ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិត ទាំងឡាយក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ដោយសំដីវោហារដ៏ឈ្លាសប្រតិពលរបស់ខ្លួន មាណពនោះឈ្មោះ "**ឃោសៈ**" នៅក្នុងជម្ពូទ្វីប មជ្ឈិមប្រទេសជិតពោធិ-មណ្ឌល ។ តមកខាងក្រោយមានបំណងចង់ចេះពុទ្ធសាសនាវិទ្យា ទើបចូល បព្វជ្ជាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានៅក្នុងសំណាក់ព្រះរេវតត្ថេរជាមហាខីណាស្រព បដិសម្ភិទា. ព្រះរេវតត្ថេរបានបង្រៀនពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ ។ ឃោសភិក្ខុ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាសិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈ បានចេះចាំច្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ឆ្លៀស ឆ្លាសក្នុងការសំដែងធមិដរាបដល់ល្បីនាមទៅក្នុងលោកថា "**ពុទ្ធឃោសៈ**". លោកបានរចនាបករណ៍ ១ ឈ្មោះញាណោទយៈ ហើយប្រារព្ធនឹងធ្វើអដ្ឋកថា ព្រះអភិធម្មសង្គណីទៀត ។

ក្សិណនោះ. ព្រះរេវតត្ថេរជាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ឃើញថាព្រះពុទ្ធឃោសៈ មានប្រាជ្ញាល្អមនឹងរចនាប្រែអដ្ឋកថាជាសីហឡភាសាមកជាមគធភាសាបាន ក៏មានថេរវាចាថា "ម្នាលអាវុសោ ពុទ្ធឃោសៈក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ មានព្រះត្រៃបិដកជាបាលីសុទ្ធតែប៉ុណ្ណោះ ឯអដ្ឋកថានឹងថេរវាទពុំទាន់មាននៅឡើយ.

អដ្ឋកថាដែលព្រះថេរទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្តជាដើមបានធ្វើមកហើយ ៗ ដែលបានឡើងកាន់មហាសង្គីតិបីលើកមកហើយនោះព្រះមហិន្ទត្ថេរ បានធ្វើជាសីហឡភាសា មាននៅក្នុងសីហឡទ្វីបឯណោះមិនអាចញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យកើតឡើងយ៉ាងធំទូលាយដល់សត្វលោកបាន ចូរលោកទៅសីហឡទ្វីបពិចារណាមើលអដ្ឋកថាទាំងអស់ ហើយប្រែមកជាមគធភាសា អដ្ឋកថាដែលលោកប្រែហើយនោះ នឹងនាំមកនូវប្រយោជន៍ដ៏ធំដល់សត្វលោក" ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ពុទ្ធឃោសោ ព្រះពុទ្ធឃោសៈដ៏មានអាយុកាលបើបានឮថេរបញ្ហាយ៉ាងនេះហើយ ក៏មានបីតិសោមនស្សកើតឡើងក្រៃពេក ទើបថ្វាយបង្គំលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍នឹងភិក្ខុសង្ឃនិមន្តទៅកាន់កំពង់ឡើងគង់លើសំពៅឆ្លងមហាសមុទ្រទៅឡើងនៅកំពង់ផែលង្កាទ្វីប ។ ព្រះមហាក្សត្រដែលគ្រងរាជសម្បត្តិនៅលង្កាទ្វីបក្នុងសម័យនោះ គឺព្រះបាទមហានាម ។ កាលព្រះពុទ្ធឃោសនិមន្តដល់លង្កាទ្វីបហើយ ក៏បានចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះសង្ឃបាលត្ថេរ ក្នុងមហាបធានឃរៈនាវត្តមហាវិហារ ក្រុងអនុរាធបុរី និយាយសុំគម្ពីរនឹងព្រះសង្ឃ ដើម្បីធ្វើអដ្ឋកថា ព្រះត្រៃបិដក ។

អថខោ ភិក្ខុសង្ឃោ លំដាប់នោះព្រះសង្ឃទាំងអស់ បានលើកយកត្រៃសិក្ខាដែលសំដែង អំពីសីល សមាធិ បញ្ញា ជាគោលព្រះពុទ្ធសាសនាដែលព្រះសាស្តាដោះស្រាយប្រស្នាទេពតា មកឱ្យលោកអធិប្បាយ ដើម្បីពិសោធមើលសមត្ថភាពរបស់លោកសិន តើអាចធ្វើកើតឬមិនកើត ។ ព្រះពុទ្ធ

ឃោសៈ បានយកគាថានោះទៅ ដកស្រង់សេចក្តីសង្ខេបពីក្នុងគម្ពីរផ្សេងៗ មករៀបរៀងអធិប្បាយពង្រីកសេចក្តីដោយច្បាស់លាស់ចារចុះក្នុងស្លឹករឹតជាគម្ពីរមួយឱ្យឈ្មោះថា "**វិសុទ្ធមគ្គ**" ប្រែថា "ផ្លូវនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធ" លុះធ្វើរួចហើយ ក៏បានយកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃទាំងនោះ មានព្រះសង្ឃមហាថេរជាប្រធាន ព្រះសង្ឃទាំងអស់បានប្រជុំគ្នាអានគម្ពីរនោះ ឥតមានតក់ទាស់ត្រង់ណាសោះ ក៏ស្ញើចសរសើរគ្រប់ៗ អង្គ ប្រគេនពរស័ព្ទសាធុការកងរំពង ហើយប្រកាសថាៈ "ភិក្ខុអង្គនេះ ប្រាកដជាតួអង្គព្រះអរិយមេត្រីពោធិសត្វមកជួយយិតយោងសាសនា" ។

តតោ មហារាជា តំ សុត្វា លំដាប់នោះព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ព្រះសវនាការដំណឹងនោះហើយ ក៏ទ្រង់យាងទៅមហាវិហារមួយអន្លើដោយរាជបរិស័ទជាច្រើន មានសេចក្តីជ្រះថ្លា អស្ចារ្យក្នុងព្រះហឫទ័យទ្រង់អារាធនាបវារណាព្រះពុទ្ធឃោសៈ ឱ្យទទួលចង្ហាន់បិណ្ឌបាត ក្នុងព្រះរាជដំណាក់នឹងទ្រង់ថ្វាយព្រះអង្គជាឧបដ្ឋាក ត្រាតែសម្រេចកិច្ចប្រែគម្ពីរ ។ ឯព្រះសង្ឃក៏បានយកគម្ពីរ ព្រះត្រៃបិដកបាលីសុទ្ធ ព្រមទាំងអដ្ឋកថាមកប្រគល់ដល់លោកតាមត្រូវការ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ បានទទួលយកគម្ពីរទាំងនោះហើយក៏និមន្តទៅគង់ធ្វើការនៅលើមហាប្រាសាទឈ្មោះ "**បធានឃរៈ**" នៅនាទក្ខិណភាគនៃមហាវិហារ ។

សីហលដ្ឋកថា តិវិធា ហោតិ អដ្ឋកថាជាភាសាសីហលមាន

៣ ប្រការគឺ÷ **មហាអដ្ឋកថា ១ បច្ចរិយដ្ឋកថា ១ កុរុនដ្ឋកថា ១** ។

មហាអដ្ឋកថា គឺអដ្ឋកថា ដែលបានឡើងកាន់មហាសង្គីតិហើយ ដែលព្រះមហិន្ទត្ថេរបាននាំយកទៅធ្វើជាសីហឡភាសា ។ **បច្ចរិយដ្ឋកថា** គឺអដ្ឋកថាដែលព្រះអដ្ឋកថាចារ្យគង់ធ្វើនៅលើក្បូន ។ **កុរុន្ទដ្ឋកថា** គឺ អដ្ឋកថា ដែលព្រះអដ្ឋកថាចារ្យ ធ្វើក្នុងកុរុន្ទិវេឡុវិហារ ។ ឯថេរវាទ សំដៅយកវាទៈ ដែលព្រះថេរទាំងឡាយក្នុងកាលមុន លោកកំណត់យកតាមន័យនៃបាលី ហើយធ្វើឡើង ។

មុនដំបូង, ព្រះពុទ្ធឃោសៈ បានប្រែកុរុន្ទដ្ឋកថា ផ្នែកវិនយបិដកអំពីសីហលភាសា, តាំងជាអដ្ឋកថានៃព្រះវិន័យ ឈ្មោះ "សាមន្តប្បាសាទិកា" ដោយមគធភាសាដែលជាមូលភាសា បន្ទាប់អំពីនេះទៅ លោកប្រែមហាអដ្ឋកថា ផ្នែកសុត្តន្តបិដក, តាំងជាអដ្ឋកថានៃព្រះសូត្រមានឈ្មោះដូច្នេះគឺ÷

សុមង្គលវិលាសិនី	អដ្ឋកថា	**ទីឃនិកាយ** ។
បបញ្ចសូទនី	អដ្ឋកថា	**មជ្ឈិមនិកាយ** ។
សារត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថា	**សំយុត្តនិកាយ** ។
មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថា	**អង្គុត្តរនិកាយ** ។
បរមត្ថជោតិកា	អដ្ឋកថា	**ខុទ្ទកនិកាយ** ។

បន្ទាប់អំពីនេះទៅទៀត លោកប្រែបច្ចរិយដ្ឋកថាផ្នែកអភិធម្មបិដក, តាំងជាអដ្ឋកថានៃព្រះអភិធម្មមានឈ្មោះដូច្នេះគឺ

អដ្ឋសាលិនី អដ្ឋកថា **ធម្មសង្គណិប្បករណ៍** ។
សម្មោហវិនោទនី អដ្ឋកថា **វិភង្គប្បករណ៍** ។
បរមត្ថទីបនី អដ្ឋកថា **បញ្ចប្បករណ៍** ។

ព្រះពុទ្ធឃោសៈដ៏មានអាយុ បានប្រែអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក អំពីសីហលមកជាមគធភាសាដែលជាមូលភាសាដោយប្រការដូច្នេះឯង អដ្ឋកថានោះ បាននាំនូវប្រយោជន៍ដ៏ធំដល់សត្វលោកទាំងអស់ ។ ធ្វើការនេះចំនួនមួយឆ្នាំ ទើបសម្រេច ។

បិដកត្តយដ្ឋកថាយ បរិវត្តនាវសានេ បឋវិកម្បោ អហោសិ ក្នុងកាលជាទីសម្រេចនៃការប្រែគម្ពីរអដ្ឋកថា ព្រះត្រៃបិដកនេះ មហាប្រឹថពី បានកំរើកញាប់ញ័រខ្ទរខ្ទារឡើងហើយ ។

ក្សិណនោះ ព្រះពុទ្ធឃោសៈដ៏មានអាយុ កាលសំរេចកិច្ចហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំលាព្រះសង្ឃក្នុងមហាវិហារ នាំយកគម្ពីរអដ្ឋកថាទាំងអស់ត្រឡប់មកកាន់ជម្ពូទ្វីបវិញ ។ ការប្រែគម្ពីរអដ្ឋកថា ព្រះត្រៃបិដកពុទ្ធវចនៈអំពីសីហលភាសាមកជាមគធភាសា នៃព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យនេះលោកចាត់ទុកថាជាសង្គីតិកម្មមួយដែរ ហៅថា "ឆដ្ឋមសង្គីតិ" គឺសង្គាយនាគ្រាទី ៦ ។

រួបរួមព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់

ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ បើពោលដោយកិច្ចមានតែម្យ៉ាង. ដោយធម៌នឹងវិន័យមាន ២ យ៉ាង. ដោយវចនៈនឹងបិដក មាន ៣ យ៉ាង. ដោយនិកាយ

មាន ៥ យ៉ាង, ដោយអង្គមាន ៩ យ៉ាង, ដោយធម្មក្ខន្ធ មាន ៨៤០០០ ។ ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលពោលដោយកិច្ចមានតែម្យ៉ាងនោះដូច្នេះ គឺពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ដែលព្រះបរមសាស្តា ទ្រង់សំដែងប្រោសមនុស្ស ទេពតា នាគ យក្សជាដើម តាំងពីពេលដែលព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹង ដរាបដល់ទ្រង់រំលត់ខន្ធយាងចូលកាន់អនុបាទិសេសនិព្វាន ចំនួន ៤៥ ព្រះវស្សានោះ រួមមកមានកិច្ច ឬរសតែម្យ៉ាង ហៅថាវិមុត្តិរស ។

ដែលពោលដោយធម៌នឹងវិន័យមាន ២ យ៉ាងនោះគឺៈ ព្រះពុទ្ធវចនៈរបស់ព្រះបរមសាស្តាទាំងអស់ រួមមកមានត្រឹមតែ ២ ផ្នែក គឺធម៌ ១ វិន័យ ១ ។ ព្រះវិន័យបិដកទាំងមូលហៅថាវិន័យ, ព្រះសុត្តន្តបិដកនឹងព្រះអភិធម្មបិដក ហៅថា ធម៌ ។ ព្រោះហេតុនោះ បានជាកាលផ្តើមធ្វើបឋមសង្គាយនា ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ មានថេរវាចាណែនាំព្រះសង្ឃថា "**យន្នូន មយំ អាវុសោ ធម្មញ្ច វិនយញ្ច សង្គាយេយ្យាមៈ** ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើដូច្នោះ មានតែយើងរាល់គ្នា សង្គាយនាផ្សៀងផ្ទាត់ធម៌នឹងវិន័យឡើង" ។ សូម្បីព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ផ្តាំងព្រះអានន្ទក្នុងកាលទៀបនឹងបរិនិព្វាន ក៏សំដៅត្រឹមតែពាក្យពីរម៉ាត់នេះដែរថា "**យោ វោ អានន្ទ មយា ធម្មោ ច វិនយោ ច ទេសិតោ បញ្ញត្តោ សោ វោ មមច្ចយេន សត្ថា** ម្នាលអានន្ទ ! ធម៌ឯណាដែលតថាគតបានសំដែងហើយក្តី វិន័យឯណាដែលតថាគតបានបញ្ញត្តហើយក្តី ធម៌នឹងវិន័យនោះ លុះឥតអំពី

តថាគតទៅ នឹងជាសាស្ដាចារ្យរបស់អ្នកទាំងឡាយ តាងអង្គតថាគត" ។

ដែលពោលដោយវចនៈ មាន ៣ នោះគឺ បឋមពុទ្ធវចនៈ ១ មជ្ឈិមពុទ្ធវចនៈ ១ បច្ឆិមពុទ្ធវចនៈ ១ ។ ព្រះពុទ្ធដីកា ដែលទ្រង់បន្លឺឡើងជាដំបូង ដៀលត្មះតណ្ហាក្នុងកាលទើបនឹងបានត្រាស់ សំដៅយកឧទានគាថា ថា **"អនេកជាតិសំសារំ សន្ធាវិស្សំ អនិព្វិសំ គហការំ គវេសន្តោ"** ហៅថា បឋមពុទ្ធវចនៈ ។ ព្រះពុទ្ធដីកា ដែលទ្រង់មានព្រះបន្ទូលចុងក្រោយបំផុត សំដៅយកព្រះវាចាដែលទ្រង់ផ្ដាំភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងកាលទៀបនឹងបរិនិព្វានថា **"ហន្ទទានិ ភិក្ខវេ អាមន្តយាមិ វោ វយធម្មា សង្ខារា អប្បមាទេន សម្បាទេថ"** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! ឥឡូវនេះ តថាគតដាស់តឿនអ្នកទាំងអស់គ្នា សង្ខារទាំងឡាយ ដែលបច្ច័យតាក់តែងមកមានកិរិយាសាបសូន្យទៅជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយចូរញុំាងកិច្ចទាំងពួងដែលជាប្រយោជន៍របស់ខ្លួន នឹងប្រយោជន៍របស់បុគ្គលដទៃឱ្យសម្រេចដោយសេចក្ដីមិនប្រមាទចុះណា ! នេះហៅថាបច្ឆិមពុទ្ធវចនៈ ។ ឯមជ្ឈិមពុទ្ធវចនៈ សំដៅយកព្រះពុទ្ធដីកាទាំងអស់ដែលទ្រង់សំដែងក្នុងចន្លោះកណ្ដាលបឋមពុទ្ធវចនៈ នឹងបច្ឆិមពុទ្ធវចនៈទាំងពីរនេះ ។

ដែលពោលដោយបិដកមាន ៣ នោះគឺ វិន័យបិដក ១ សុត្តន្តបិដក ១ អភិធម្មបិដក ១ រួមទាំង ៣ ហៅថាព្រះត្រៃបិដក ។ បាដិមោក្ខ ២ គឺភិក្ខុបាតិមោក្ខ ១ ភិក្ខុនីបាតិមោក្ខ ១. វិភង្គ ២ គឺ ភិក្ខុវិភង្គ ១ ភិក្ខុនីវិភង្គ ១

ខន្ធក ២២ មានមហាខន្ធកជាដើម, វារៈ ១៦ មានកត្ថបញ្ញត្តិវារៈជាដើម ដែលព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរទាំងឡាយ លោករួបរួមទុកក្នុងបឋមសង្គីតិ ហៅថា វិន័យបិដក ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈក្នុងនិកាយទាំង ៥ គឺៈ ទីឃនិកាយ ៣៤ សូត្រមានព្រហ្មជាលសូត្រជាដើម ១ សំយុត្តនិកាយ ៧៧៦២ សូត្រមានឱឃតរណសូត្រជាដើម ១ អង្គុត្តរនិកាយ ៩៥៥៧ សូត្រមានចិត្តបរិយាយទានសូត្រជាដើម ១ ខុទ្ទកនិកាយ ១៥ ប្រភេទ មានខុទ្ទកបាឋជាដើម ១ ហៅថាសុត្តន្តបិដក ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈនៅក្នុងគម្ពីរទាំង ៧ គឺធម្មសង្គណី, វិភង្គ, ធាតុកថា, បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ, កថាវត្ថុ, យមក, បដ្ឋាន, ហៅថា អភិធម្មបិដក ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលពោលដោយនិកាយ ៥ គឺៈ ទីឃនិកាយ ១ មជ្ឈិមនិកាយ ១ សំយុត្តនិកាយ ១ អង្គុត្តរនិកាយ ១ ខុទ្ទកនិកាយ ១ ។

ដែលពោលដោយអង្គមាន ៩ នោះគឺ សុត្តៈ ១ គេយ្យៈ ១ វេយ្យាក-រណៈ ១ គាថា ១ ឧទានៈ ១ ឥតិវុត្តកៈ ១ ជាតកៈ ១ អព្ភូតធម្មៈ ១ វេទល្លៈ ១ ។ **សុត្តៈ** នោះលោកសង្គ្រោះយកឧភតោវិភង្គ, និទ្ទេស, ខន្ធកៈនឹងបរិវារៈជាដើមផង, ពួកសូត្រក្នុងសុត្តនិបាតមានមង្គលសូត្រ, រតនសូត្រ, នាលកសូត្រ តុវដ្ដកសូត្រជាដើមផង នឹងបានដល់ពុទ្ធវចនៈដទៃ ដែលមានឈ្មោះថា សុត្តន្តៈផង ។ **គេយ្យៈ** បានដល់សូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ហើយនឹងសគាថកវគ្គទាំងអស់ក្នុងសំយុត្តនិកាយ ។ **វេយ្យាករណៈ** បានដល់

អភិធម្មបិដកទាំងសូត្រដែលមិនលាយដោយគាថា ហើយនឹងពុទ្ធវចនៈដទៃដែលមិនបានសង្គ្រោះចូលក្នុងអង្គ ៨ ក្រៅនេះផង ។ **គាថា** បានដល់ធម្មបទ ថេរគាថា. ថេរីគាថា នឹងពាក្យដែលជាគាថាសុទ្ធ ហើយមិនមានឈ្មោះថាសូត្រក្នុងសុត្តនិបាតផង ។ **ឧទានៈ** បានដល់សូត្រ ៨២ ដែលប្រកបដោយគាថាអាស្រ័យសោមនស្សញ្ញាណ ។ **ឥតិវុត្តកៈ** សំដៅយកសូត្រ ១១០ ដែលពួកព្រះសាវកសំដែងអាងដល់ព្រះពុទ្ធដីការជាបន្ទាល់ថាៈ "**វុត្តំ ហេតំ ភគវតា** សមដូចជាពាក្យនេះ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់សំដែងហើយ" យ៉ាងនេះជាដើម ។ **ជាតក** សំដៅយកជាតក ៥៥០ មានអបណ្ណកជាតកជាដើម ។ **អព្ភូតធម្មៈ** បានដល់ព្រះសូត្រទាំងអស់ ដែលប្រកបដោយអច្ឆរិយព្ភូតធម៌ ដូចសូត្រដែលមានបាលីៈ **ចត្តារោ មេ ភិក្ខវេ អច្ឆរិយា អព្ភូតធម្មា អានន្ទេ** ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! ធម៌មិនដែលកើតហើយកើតឡើងបាន ដែលគួរអស្ចារ្យ ៤ ប្រការនេះ រមែងមានក្នុងអានន្ទ" យ៉ាងនេះជាដើម ។ **វេទល្លៈ** សំដៅយកពួកសូត្រដែលមានបុគ្គលសួរហើយបានបេះដឹង បានសេចក្ដីជ្រះថ្លារីករាយមានចូឡវេទល្លសូត្រជាដើម ។ ព្រះពុទ្ធ-វចនៈ ដែលពោលដោយអង្គមាន ៩ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ ដែលពោលដោយធម្មក្ខន្ធមាន ៨៤០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធនោះដូច្នេះ ប៉ើក្នុងព្រះសូត្រ. សូត្រណាដែលមានអនុសន្ធិ ១ ចាត់ជាធម្មក្ខន្ធ ១ សូត្រណាដែលមានអនុសន្ធិច្រើន ត្រូវរាប់យកអនុសន្ធិមួយៗ

ក្នុងសូត្រនោះ ចាត់ជាធម្មក្ខន្ធមួយៗ ក្នុងគាថាពន្ធ ពាក្យសួរបញ្ហាចាត់ជាធម្មក្ខន្ធ ១ ពាក្យឆ្លើយក៏ចាត់ជាធម្មក្ខន្ធ ១ ដែរ ។ បើក្នុងព្រះអភិធម្ម ផ្នែកតិកៈ ទុកៈមួយៗ ឬផ្នែកចិត្តវារៈមួយៗ ចាត់ជាធម្មក្ខន្ធមួយៗ ។ ក្នុងព្រះវិន័យ មានរឿង មានមាតិកា មានបទភាជនីយ មានអន្តរាបត្តិ មានអាបត្តិ មានអនាបត្តិ មានតិកច្ឆេទ (កំណត់តិកៈ) ក្នុងរឿងមួយៗ ត្រូវចាត់ជាធម្មក្ខន្ធមួយៗ មាតិកាមួយៗ ចាត់ជាធម្មក្ខន្ធមួយៗ ដូចគ្នាតទៅ ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលចែកដោយធម្មក្ខន្ធយ៉ាងនេះ រួមទាំងអស់ត្រូវជា ៨៤០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ សមដូចថេរប្រកាសរបស់ព្រះអានន្ទថាៈ

ទ្វាសីតិ ពុទ្ធតោ គណ្ហឹ ទ្វេសហស្សានិ ភិក្ខុតោ

ចតុរាសីតិ សហស្សានិ យេ មេ ធម្មា បវត្តិនោ ឱ

"ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមាននៅក្នុងហឫទ័យរបស់ខ្ញុំចំនួន ៨២០០០ ធម្មក្ខន្ធ, រៀនអំពីសំណាក់ភិក្ខុ ២០០០ ធម្មក្ខន្ធ ។

ចប់សង្គីតិកថា

ꞷꞷ❋ꞷꞷ